

Agrár- és Környezetjog

Journal of Agricultural and Environmental Law

A CEDR Magyar Agrárjogi Egyesület tudományos közleményei
CEDR Hungarian Association of Agricultural Law

2008 No. 5

A tartalomból:

SZILÁGYI János Ede

*Közös Agrárpolitika, a WTO új szabályai és a regionális egyensúly –
Magyar Nemzeti Jelentés*

*Common Agricultural Policy, new rules of WTO and regional equilibrium –
Hungarian National Report*

-3-

■
Dr. ERDŐS Éva – JAKAB Nóra – RAISZ Anikó

*Igazságszolgáltatás és vitarendezés az agráriumban –
Magyar Nemzeti Jelentés*

*Jurisdiction and alternative dispute settlement resolution in agriculture –
Hungarian National Report*

-19-

■
Dr. CSÁK Csilla – Dr. OLAJOS István

*Az egyszerűsített kifizetési rendszer bevezetése a tagállami közigazgatási
és bírósági rendszerbe – Magyar Nemzeti Jelentés*

*The application of the single payment by national administrations and
national courts – Hungarian National Report*

-31-

■
*A Casertai CEDR Konferencia konklúziói
Conclusions of the CEDR Conference*

-43-

Impresszum/ Disclaimer

Kiadja/published by: CEDR Magyar Agrárjogi Egyesület

H-3515 Miskolc-Egyetemváros, A/6. 102., tel: +36-46-565 105

Felelős kiadó/publisher: *Dr. Csák Csilla*: jogkincs@uni-miskolc.hu

Felelős szerkesztő/responsible editor: *dr. Szilágyi János Ede*: civdrede@uni-miskolc.hu

Technikai szerkesztő/technical editor: *dr. Szilágyi János Ede*

Szerkesztők/editors: *Dr. Benkő András, Dr. Bobvos Pál, Dr. Csák Csilla, Dr. Fodor László, Dr. Horváth Szilvia, Dr. Kurucz Mihály, Dr. Olajos István, Dr. Tanka Endre, Dr. Vass János*

Német idegen nyelvi lektor/lector (German): *dr. Raisz Anikó*

Angol idegen nyelvi lektor/lector (English): *dr. Jakab Nóra*

All rights reserved. No part of this journal may be reproduced in any form or by any means without the prior written permission of the publisher.

HU ISSN 1788-6171

A folyóirat letölthető/The Journal may be downloaded:

<http://www.uni-miskolc.hu/~agrarjog/ujsag/agrikezdo.htm>

dr. SZILÁGYI János Ede

egyetemi tanársegéd
Miskolci Egyetem

Közös Agrárpolitika, a WTO új szabályai és a regionális egyensúly – Magyar Nemzeti Jelentés

1. A magyar mezőgazdaság nemzetgazdaságon belüli helyzete

A magyar mezőgazdaság történeti gyökerei közül a bevezetőben a földhasználati és a földtulajdoni struktúrára koncentrálok. A 19. század elején jellemző földhasználati és földtulajdoni struktúrát (így kevesek kezében lévő nagybirtokok, és jobbágyok tömege által művelt törpe birtokok), amely a feudális kötöttségektől volt terhes, a 19. század közepén kezdték el lebontani. A feudális kötöttségek nagy részét a 19. század végére lebontották. A torlódott birtokstruktúrán, számos kísérlet után, azonban csak az 1945-ös földreform próbálta meg jelentős mértékben változtatni. (A reform előtt, az igazságtalan trianoni békediktátumnak (1919) köszönhetően a magyar állam már elvesztette területeinek 2/3-át.) A '45-ös földreform valódi hatását azonban nem lehet vizsgálni, mert 1948/1949-re végbement Magyarországon is a Kelet-Európára jellemző kommunista rendszerváltás.¹ A szocialista országban ezt követően a magántulajdon helyett fokozatosan a köztulajdont kezdték preferálni. Az 1989/1990-es rendszerváltást követően, a vasfüggöny megsemmisülésével térhetett csak vissza az ország a kapitalista gazdaságfejlődéshez. Egy hosszas csatlakozási folyamat után 2004-ben csatlakozott a Magyar Köztársaság az Európai Unióhoz. Ezt követően került a magyar agrárgazdaság a Közös Agrárpolitika (KAP) hatálya alá.²

Fizikai jellemzők és a vidéki területek lehatárolása
Magyarország területe 93.030 km², népessége – tartós csökkenést mutatva – 2006. január 1-én 10077 ezer fő volt. A népesség létszáma 2000-2006 között 146 ezer fővel (1,4%-ponttal) lett kevesebb. Az ország népsűrűsége átlagosan 108,5 fő/km². A vidéki térségek korábbi programokban is alkalmazott lehatárolási kritériumai szerint (kedvezőtlen demográfiai helyzet és korstruktúra, gazdasági-infrastrukturális elmaradottság) 2003-ban Magyarországon területeinek 87%-a vidéki térségnek

Ede János SZILÁGYI

assistant lecturer
University of Miskolc

Common Agricultural Policy, new rules of WTO and regional equilibrium – Hungarian National Report

1. The economic importance of agriculture in the economic context of Hungary

From the historical resources of the Hungarian agriculture, in the introduction, I focus on the use and ownership structure of the land. The use and ownership structure of the land at the beginning of the 19th century (as only few owners had great lands and the crowd of peasants used only micro lands) was abridged by the feudalism and this structure began to break up in the middle of the 19th century. Most of the requirements of the feudalism were abolished by the end of the 19th century. After numerous attempts, the deformity of the use and ownership structure was tried to change only by the land reform in 1945. (Before this reform, by the injustice Trianon dictate (1920) called peace-treaty the Hungarian state lost the 2/3 part of its territory.) The real effects of the land reform in 1945 cannot be investigated, because in 1948/1949 Hungary changed to a communist system which was at that time the unfortunate characteristic of the countries in Eastern Europe.¹ After this change, in the socialist countries, public ownership was preferred against private property. After the change of the system in 1989/1990, with the demolition of iron curtain, the Hungarian state could re-enter to the free market. After a long procedure of accession to the EU, only in 2004 could the Hungarian Republic accede to the EU. From that on, the Hungarian agriculture became part of the Common Agricultural Policy (CAP).²

Physical context and demarcation of rural areas
Hungary occupies an area of 93,030 sq. km. On January 1, 2006 the number of inhabitants amounted to 10,077 thousand, showing a tendency of permanent decline. Between 2000 and 2006 population decreased by 146,000 heads. Population density is at 108.5 per sq. km. According to the criteria of demarcation already applied in the previous programmes (unfavourable demographical situation and age structure, and underdeveloped economy and infrastructure), 87% of Hungary was qualified as rural

minősült, ahol – a települések 96%-ához tartozóan – a népesség 47%-a él. A vidéki térségek azt a sajátos térségtípust foglalják magukba, ahol alacsonyabb a népsűrűség, jellemző a mezőgazdasági tájhasználat, valamint általános a nem urbánus jellegű (falusi, kisvárosi, egyes régiókban pedig, a tanyás) településszerkezet.³

Demográfiai helyzet

A vidéki térségek demográfiai viszonyaira – régióként eltérő mértékben – alacsony népszaporulat, és a népesség igen kedvezőtlen, előregedést jelző korösszetétele jellemző.⁴ A fiatalabb korosztályok csökkenő létszáma és az örvedetesen növekvő várható élettartam egyre határozottabban felveti, hogy a munkavállalási korba lépő fiatal korosztályok egyre nehezebben tudják megtermelni az időskorúak nyugellátásának forrásait. Állandósulni látszik a nemek közötti aránytalanság is: a 40-45 év alatti korcsoportban még a férfiak, az ennél idősebb korcsoportokban már a nők vannak többségben. Az utóbbi öt évben növekedett a vidéki térségekből elvándorlók száma. A lakosság egy része feltehetően megélhetési lehetőségek híján, a jobb munkavállalási esélyek reményében hagyja el szülőhelyét.⁵

Gazdasági hajtóerők, termelékenység és növekedés

A gazdasági teljesítményt jelző GDP (bruttó hazai termék) változásában a nemzetgazdasági ágak között jelentős különbség figyelhető meg. Az ipar és a szolgáltatási szektor gazdasági teljesítménye meghaladja a nemzetgazdaság átlagában mérhető növekedési ütemet, a mezőgazdaság GDP termelése viszont arányaiban és a változás irányát tekintve is elmarad attól. A GDP nemzetgazdasági ágak szerinti arányai a mezőgazdaság gazdasági szerepvétését jelzik, a regionális különbségek, pedig rámutatnak arra is, hogy a mezőgazdasági jellegű térségek hátránya növekszik. A gazdasági szerkezetben jellemző különbség, hogy az országos átlaghoz képest a vidéki térségekben lényegesen magasabb a mezőgazdaság (beleértve az erdő-, vad- és halgazdálkodást is) szerepe.⁶

Földhasználat és a földtulajdon szerkezete

A mezőgazdasági termelés adottságai (földminőség, éghajlati és domborzati viszonyok) nemzetközi összehasonlításban is kedvezőek. Magyarország területének (9,3 millió hektár) 83%-a a talajok termékenységétől függően, különböző célú mező- és erdőgazdasági hasznosításra alkalmas, tehát a termőföld az ország kiemelkedően fontos erőforrása, a termelés egyik alapvető tényezője. Az ország összes területének 2004-ben és 2005-ben 63%-a

area in 2003 including 96% of the country's settlements, and providing home for 47% of the total population. These rural areas comprise a special type of region characterized by low population density, heavy reliance on land as source of livelihood, and a non-urbanized settlement structure (typified by villages, small towns, and, in certain regions, by isolated farms).³

Demographic situation

Demographically, the increase in population in these rural areas is low – to a regionally different extent –, and the unfavourable age-structure characteristic of them demonstrates the ageing of the population.⁴ The decreasing size of the younger generations and the otherwise welcome improvement in life expectancy have resulted in a situation in which it gets for the younger people reaching employment age harder and harder to produce the sufficient funds covering the pension of the older generations. The imbalance between the genders also seems to become stable: while in the age group under 40-45 men dominate, in the older age groups women take over. In the last decade migration from the rural areas has intensified, most of the people leave presumably in the hope of employment and a better living.⁵

Economic drivers, productivity and growth

As an indicator of economic performance, significant differences may be observed in the GDP among the main sectors. Growth in the industry and the services sector exceeds the average rate of the national economy, while the contribution of agriculture to the GDP lags behind both in terms of volume and direction. As a result, the GDP growth, on branch level, reflects the trend of economic restructuring characterized by the gradual displacement of agriculture. In addition development was geographically uneven and focused primarily on the regions and regional centres with dynamism. This has in turn led to the handicap of the rural areas predominantly based on agriculture. A characteristic difference in the structure of the economy in rural areas compared to the national average is that agriculture, including forestry, game and fisheries management has a significantly higher share.⁶

Use and ownership structure of the land

The conditions for agriculture, including soil quality, climate, and terrain, are favourable in international comparison. Depending on the fertility of soils 83% of the country's area of roughly 9.3 million hectares is suitable for various agricultural and forestry usages. Arable land therefore represents a vitally important resource of the country, and is thus one of the fundamental factors of production. Within 63% of the country's area actually under agricultural cultivation

mezőgazdasági hasznosítású, 48,5%-a szántó, 11,4%-a gyepek, 3,1%-a pedig kert, szőlő, és gyümölcsös. Az összes terület 19,1%-át borítja erdő. A mezőgazdasági- és a termőterületből az egyes régiók eltérő arányban részesednek, legnagyobb mértékű az Észak- és a Dél-Alföld (20-20%), legkisebb Közép-Magyarország (6-7%) részesedése. A földhasználat módjában, a művelési ágak szerkezetében 2000-2005. között lényeges változás nem történt. Magyarországon a mezőgazdaságban egyszerre vannak jelen a nagy- és a kisméretű gazdaságok. A gazdálkodó szervezetek tipikusan nagy földterületen gazdálkodnak, míg az egyéni gazdaságokra a kis méretű, kevésbé hatékony birtokstruktúra jellemző. Az egyéni gazdaságok által használt földterület átlagos mérete Magyarországon 1991-2005. között több mint hétszeresére (0,5 hektárról, 3,5 hektárra) nőtt. Ennél azonban – a piacra jutáshoz – sokkal erőteljesebb koncentrációra van szükség. A privatizáció és a kárpótlás következményeként az elmúlt másfél évtized legszembetűnőbb változása, hogy 2005-re a mezőgazdasági hasznosítású területek egyéni tulajdona meghatározó (83%-os) részesedést ért el, miközben az állami és a szövetkezeti földtulajdon (és a földhasználat) jelentősen visszaszorult.⁷ A földprivatizációt követően egy birtoktest átlagos mérete 2,3 hektár, amely – ültetvény, vagy intenzív kertészet – kivételével nem nyújt fedezetet egy család biztonságos megélhetéséhez. A fentiek alapján megállapítható, hogy hazánkban az agrárágazat nemzet-gazdasági szerepe a jelentős visszaesés ellenére még mindig számottevő. Ez főként a vidéki életforma részeként is jelenlévő mezőgazdasági termelés átlagosnál jóval kedvezőbb adottságaira, a termelési hagyományokra, valamint az ágazat EU átlagot jóval meghaladó arányaira vezethető vissza mezőgazdasági hasznosítású terület aránya, mezőgazdasági tevékenységet végzők száma miatt). Ezzel párhuzamosan a mezőgazdasági tevékenység – nem ritkán a megélhetés szinte egyetlen forrásaként – a kritikus gazdasági helyzetű térségekben is mindinkább felértékelődik. Ez a jelenség a vidék, és ezen belül a mezőgazdasági tevékenység eddig döntően termeléstől szétválasztott szerepét, jelentőségét alapvetően átértékeli, és multifunkcionális jellegét erősíti. A 2003. évi gazdaságszerkezeti összeírás szerint mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozó népességnek közel 45%-a vesz részt, különböző mértékben a piacon megjelenő mezőgazdasági termékek előállításában. (Az önellátáson felüli felesleget értékesítő termelők aránya 31,1%, a kifejezetten ártermeléssel a családi munkaerő 13,1%-a foglalkozik. Legnépesebb a csak saját fogyasztásra termelők csoportja, arányuk 55,7%. A főként ártermeléssel foglalkozó családi munkaerő létszáma 177 ezer fő, akik mintegy 90 ezer gazdaságban tevékenykednek. A gazdasági szolgáltatást végző

in 2004 and 2005 48.5% was – plough-land, 11.4% grasses, and 3.1% orchards and vineyards. 19.1% of the total area is covered by forest. The distribution of agricultural and cultivated land is uneven between the Hungarian regions, with the Northern and Southern Great Plain having the largest share (20-20%), and Central Hungary the smallest (6-7%). Between 2000 and 2005 no significant changes occurred in the cultivation methods or the distribution of land between the different sectors. Both large and small holdings are present in Hungary at the same time. Agri-business organizations typically cultivate large land areas, while a less efficient holding structure of small farms is characteristic of individual farmers. The average size of farmland used by the individual farms increased more than sevenfold in Hungary between 1991 and 2005 (from 0.5 hectare to 3.5 hectares). However a much more intensive land concentration would be required to be able to access the markets. Large agricultural holdings play an important role in integrating local actors and creating social cohesion in rural areas (corporate social responsibility). The most apparent change of the past fifteen years is, as a result of privatization and compensation, that private ownership of agricultural land reached a prevalent (83%) share by 2005 while land ownership and use by the state and various cooperatives significantly decreased.⁷ Following the privatization of land the average plot size owned has become 2.3 hectares, which except for plantations or intensive horticultures, hardly provides secure livelihood for a family. Based on the above, it can be said that the role of agriculture in the national economy in Hungary is still considerable, despite the significant decline. This mainly originates from the better than average characteristics of the agricultural production which forms the part of the rural life-style too, from the traditions of the production and from the rates of the sector, which significantly exceeds the average of the EU (because of the portion of land use for agricultural purposes, the number of the people engaged in agricultural activities). Parallel to this, the agriculture becomes more valuable in the regions in critical economical situation, as often the only source of living. This phenomenon considerably reevaluates the so far production oriented role, significance of the agricultural activities and strengthens its multifunctional characteristic. According to the Industry structure census of 2003, almost 45% of the population engaged in agricultural activities participates, to varying degrees, in the production of commodities sold on the markets. (The rate of the producers selling the excess over the own consumption is 31.1%, 13.1% of the family workforce is the one which solely engaged in production. The most populous the group of those, who are engaged in a production for exclusively own consumption, their

gazdaságok és a hozzájuk tartozó családi munkaerő aránya nem számottevő (0,1%). Pozitív irányú változás, hogy a főként árutermeléssel foglalkozó gazdaságok száma és munkaerő-lekötése növekedett, miközben a többi gazdaságcsoporthoz adataiban visszaesés figyelhető meg. Az önellátásra termelő családi munkaerő, igen népes (750 ezer fős) csoportja lazán kötődik a mezőgazdasághoz, jelentős részük a vidéki életforma részeként, a termelés hagyományai, kiadást kímélő önellátás, kiegészítő jövedelemszerzés miatt foglalkozik mezőgazdasági termeléssel.⁸ Ezek a statisztikai megközelítések mind azt jelzik, hogy hozzávetőleg mintegy húszszerre becsülhető a támogatások révén árutermelővé fejlődni képes félig önellátó gazdaságok száma.⁹

Gazdasági súly és a fejlődés legfőbb tendenciái

A nemzetközi tendenciákkal egyezően az agrárágazat nemzetgazdasági szerepe, teljesítményének számszerű aránya hazánkban is mérséklődik. Az ágazat bruttó hazai termékéből (GDP) való részesedése, 2000-2005. között (4,6%-ról 3,7%-ra) csökkent.¹⁰

A mezőgazdasági foglalkoztatás aránya (1994-2005. között 9%-ról 5%-ra), és az élelmiszer-gazdaság kiviteli hányada (1994-2005. között: 22,7%-ról 7,2%-ra) a GDP-hez hasonlóan csökkent.¹¹

Szektorstruktúra

A növénytermesztés továbbra is az agrárium vezető ága marad, az állattenyésztés aránya csökkenő, a nem-mezőgazdasági kiegészítő tevékenységek megléte pedig arányaiban nem jelentős.¹²

Növénytermesztés

A növénytermelés szerkezete az utóbbi tíz évben lényegében változatlan maradt. A korábbi évtizedekhez hasonlóan a gabonafélék vetésszerkezetén belüli, közel 70%-os aránya meghatározó. A 2004-2005. évi adatok a kalászos gabonák és kukorica esetében 2-3%-os vetésterület növekedést és kiugróan magas hozamot jeleznek (a búza termésátlaga 2003-2004 között megduplázódott, de 2005-ben is 1,7-szerese a 2003. évinek). Lényegesnek tartjuk megjegyezni, hogy ez a terméshozam növekedés nem egy technológiai javulás következménye, hanem a gabonatermesztésre különösen kedvező időjárás kedvező hatásának eredménye. A jelentős terméshozam értékesítési problémákat, majd ebből, és a kapacitáshiányból adódóan komoly tárolási gondot okozott.¹³

rate is 55.7%. The number of those producing mainly for the commodity market is 177 thousand people in approximately 90 thousand farms. The rate of the enterprise farms and the family workforce connected to them is not substantial (0.1%). As a welcome change the number and the labour absorbing capacity of commodity-producing farms have increased, while a setback can be observed with all other types of farming enterprises making up the sector. The rather large group (750 thousand people) of agricultural producers, who are producing only for their own needs, have looser ties to agriculture, most of them are engaged in agricultural production as part of the rural way of life, out of respect for traditions, in order to save living costs as semi-subsistence farmers, or simply to earn extra income.⁸ All these statistics show that the number of semi-subsistence farms being able to develop into commodity-producing farms as a result of the supports is estimated at about 20,000.⁹

Economic weight and main development trends

In line with the international trends the significance of the agrarian sector in Hungary decreases within the national economy in terms of quantifiable performance. The contribution of agriculture to the gross domestic product dropped (from 4.6% to 3.7%) between 2000 and 2005.¹⁰

The proportion of agricultural employment fell between 1994 and 2005 from 9% to 5%, and within the country's total export the share of agriculture plus food industry dropped over the past decade (from 22.7% to 7.2%) – comparably to the GDP.¹¹

Sectoral structure

Crop farming continues to be the leading branch of agriculture, with animal husbandry of a decreasing share and non-agricultural supplementary activities remaining relatively insignificant.¹²

Crop farming

The crop structure has remained essentially unchanged in the past ten years, with grain sorts retaining their traditional leading rate of close to 70%. 2004 and 2005 data show a 2-3% growth in the sowing fields of cereals and maize, as well as an unusually abundant harvest. The average yield of wheat doubled between 2003 and 2004, and even in 2005 it was 1.7-times higher than in 2003. It is important to note that this increase of the harvest results is not the result of an improvement of technology, but the result of the weather especially favourable to crop farming. The considerable surplus caused sales problems and consequently storage difficulties caused by the lack of capacities.¹³

Állattenyésztés

Az állatfajok közül a szarvasmarha állomány csökkenése 1994-2005 között is folytatódott. A csökkenés annak tükrében is figyelmeztető, hogy 1990-1994 között már drasztikus (42%-os) állománycsökkenés következett be. A szarvasmarha állomány 1994 óta további 22,2%-kal csökkent. A sertésállomány létszáma 1994-2005 között jelentősen, eltérő irányú változásokat mutatva ingadozott. Az utóbbi éveket jelentős állománycsökkenés jellemezte. A sertéslétszám 2005-ben nem érte el a 4 millió darabot, amely 11,5%-kal kevesebb az 1994. évinél, és mintegy 40%-a a 80-as évek átlagának. Az anyaállatok létszáma viszont a megfigyelt időszak egészében 33%-ponttal csökkent. A juhállomány 1994. óta jelentősen (48,4%-kal) gyarapodott. Ez által növekedett a kérődzők állományon belüli aránya, amely a mással nem hasznosítható, feltétlen gyepterületek termelésbe vonását, termelésben tartását, a területek kultúr-állapotának megőrzését teszi lehetővé. A tyúkfélék létszáma a kedvezőtlen értékesítés, az alacsony és ingadozó jövedelmezőség ellenére a kilencvenes évtizedben gyarapodott. Ez a tendencia 2004-ben megfordult, a tyúkfélék létszáma 1994-ről 2005-re 5%-kal, a tojóállományé pedig közel 12,3%-kal esett vissza. Az állatsűrűség – a 100 ha mezőgazdasági területre jutó állatlétszám – a szarvasmarha és a sertés esetében, 1994-2005 között csökkent. A mutató értéke csak a juh ágazatban növekedett.¹⁴

Élelmiszer-feldolgozás

A magyar mezőgazdaságra épülő élelmiszer-feldolgozás termelése lehetővé teszi, hogy Magyarország a főbb élelmiszerekből önellátó legyen, a belföldi szükséglet fölött termeljen. Az önellátási szint a legtöbb termék esetében 120-130% körül alakul. A magyar élelmiszeripar nemzetgazdasági jelentősége az ezredfordulót követően sem csökkent, a GDP-ből való részesedése huzamosabb ideje 3% körül ingadozik. Az élelmiszeripar bruttó termelési értéke meghaladja a 2210 milliárd Ft-ot (ez megközelítőleg 8,84 milliárd €), mely a teljes nemzetgazdasági kibocsátás 5,0%-ával az utóbbi időben a feldolgozóipar 14 ágazata között a második-harmadik helyet jelenti. Az élelmiszer-feldolgozásban a kis- és középvállalkozások túlsúlya jellemző, 89,6%-a 20 fő alatti.¹⁵

2. A KAP magyarországi végrehajtása

Magyarország csak 2004-től tagja az EU-nak, mindazonáltal 90-es évek elejétől készül az európai integrációhoz való csatlakozásra. Ez a készülődés a Társulási Megállapodás aláírásával nyert hivatalos formát 1994-ben.¹⁶Ez a megállapodás számos

Animal husbandry

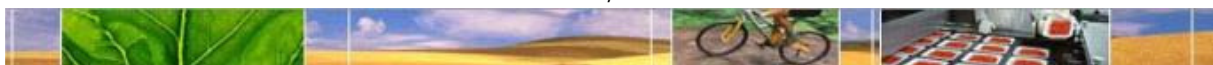
Among the farm animal species the cattle stock continued to decline also between 1994 and 2005. This drop is alarming also in view of the drastic reduction of stock (by 42%) between 1990 and 1994. Since 1994, the cattle sector has shrunk by an additional 22.2%. Pig stock fluctuated significantly between 1994 and 2005, with alternating trends, though recent years have clearly been characterized by a downward turn. The stock of not quite 4 million pigs in 2005 represents an 11.5% decrease compared to 1994, which amounts to about 40% of the average of the 80's. The number of sows dropped however by 33% over the subject period. In contrast with that the stock of sheep has increased since 1994 (by 48.8%). This increased the share of ruminants within the total animal sector, which contributed to the preservation of the cultural state of grasslands unusable for crop farming. Poultry stocks increased in the 1990's despite the adverse market conditions, and the low and fluctuating profitability. This trend turned in 2004, and by 2005 compared to 1994 the number of poultry and laying hens dropped by 5% and nearly 12.3%, respectively. Animal density – the number of animals per 100 ha of agricultural land – decreased between 1994 and 2005 in respect of both cattle and pigs. This index rose exclusively in the sheep farming sector.¹⁴

Food processing

Food-processing industry, based on Hungarian agriculture, enables Hungary to be self-sufficient in the main food products, and to produce surpluses in excess of the domestic demand. With most products, the level of self-sufficiency is around 120-130%. The Hungarian food industry's significance within national economy has not declined after the turn of the millennium either, its share in the GDP has been around 3% for a long time. The gross production value of food industry exceeds HUF2210 billion (it is approximately €8.84 billion), which means the 2nd or 3rd place among the 14 sectors of the processing industry, with 5.0% of the total national output in recent times. The food processing sector is dominated by small- and medium-size ventures, 89.6% of which have fewer than 20 employees.¹⁵

2. The implementation of the CAP in Hungary

Hungary is the member of the European Union only since 2004, but, from the beginning of the nineties the state prepared for the accession to the European integration. This preparation became an official procedure from the conclusion of the Association

Magyarország és EK közötti agrárkereskedelmet érintő szabályt tartalmazott. Ezt követően a magyar agrárpolitika törekedett minél jobban megismerni a KAP-ot és az azt meghatározó okokat. A csatlakozási folyamat során előnyt jelentettek a magyar agrárium kitűnő természeti adottságai, a jó minőségű magyar élelmiszerek, a vidéket és a tisztességes munkát szerető gazdálkodók nagy aránya. Több hátrány is jelentkezett ugyanakkor. Először is a privatizáció hatására számos ember vesztette el a munkáját. Másodszor az ország elvesztette a korábbi orosz és más szovjet utódállamok piacait. Harmadszor a privatizáció hatására létrejött kettős földtulajdoni és földhasználati struktúra sok gazdaságilag életképtelen kis üzemet foglalt magában. Negyedszer a magyar politika a számos egyéb probléma miatt elhanyagolta a mezőgazdaságot. Külső hátrányok közül fontos, hogy a régi tagállamok nem kívántak azonos támogatási összeget juttatni az újonnan csatlakozóknak, és a csatlakozási tárgyalások utolsó szakaszában sikerült megosztani a közép-kelet-európai országokat (így a Visegrádi Négyeket is), ennek következtében – megítélésem szerint – Magyarország is rosszabb feltételekkel csatlakozott.

3. A KAP 2003-as reformja és Magyarország

Mint fentebb már írtam, Magyarország csak 2004-től lett az Európai Unió tagja. Ebből következően a KAP 2003-as reformját már készen kapta. Ráadásul csatlakozási tárgyalás során ugyanis a csatlakozásunk feltételei is folyamatosan változtak. Ezen külső körülményen túl a magyar agrárgazdaság felkészületlensége (így példának okáért az Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer bevezetésének nehézségei) volt az a meghatározó indokok, amiért az ország a korábbi tagállamokhoz képest eltérő feltételekkel csatlakozott a Közös Agrárpolitikához. A SPS rendszer helyett többek között ezért került sor a SAPS bevezetésére.¹⁷

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatásoknak két tipikus forrásuk van Magyarországon; az egyik az Európai Unió költségvetése, a másik a nemzeti költségvetés.

Az uniós költségvetésből¹⁸ két úton juthatnak pénzeszközök a magyar kedvezményezettekhez. Az egyik út a piacszabályozás területéhez kapcsolódik, míg a másik a vidékfejlesztéshez kötődik. Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy az uniós finanszírozású támogatásokat is a magyar költségvetés előlegezik meg; majd a kifizetést követően, az uniós ellenőrzés után, téríti meg a Közösség az államnak. Sajnos emiatt a támogatások kifizetésékor a magyar

Agreement in 1994.¹⁶ This agreement included numerous rules on agricultural trade between Hungary and the EC. Thereafter the Hungarian agricultural policy attempted more to experience the CAP and the reasons which determined this policy. In the procedure of the accession, our advantages were the natural ability of the Hungarian agriculture, the high quality of the Hungarian food products and the huge rate of farmers who love the countryside and the honourable work. At the same time, lots of disadvantages accrued. At first, numerous people lost their jobs due to the effects of privatisation. Second, the state lost the former markets of Russia and other successor states of the Soviet Union. Third, the double use and ownership structure of the land, coming from the privatisation, included lots of economically unviable small holdings. Fourth, by the numerous other problems, the Hungarian politics paid no attention to agriculture. Important is among the external disadvantages that the old Member States did not want to provide the same amount of supports for the New Member States and, in the last period of the negotiations of the accession, the old Member States could divide the Middle East European states (such as the Visegrád Group), therefore, in my opinion, Hungary acceded with worse conditions.

3. The 2003 reform of the CAP and Hungary

As above mentioned, Hungary is the member of the European Union only since 2004. Thence it arises that it became the 2003 reform of the CAP without having had any influence on it. In addition, the conditions of the accession changed from day to day in the procedure of the accession. Beyond these external circumstances, the unreadiness of the Hungarian agriculture (such as the difficulties of the establishment of the Integration Administration and Control System) was the determinant reason why the state could access to the CAP only with different conditions as the old Member States.¹⁷

The agricultural and rural development supports have two typical forms of resource in Hungary; the one is the budget of the EU and the other form is the national budget.

The Hungarian beneficiaries can embrace supports in two ways from the budget of the EU.¹⁸ The first way is related to the market organizations and the other way is related to the rural development. I would like to remark that the supports from the EU's budget are advanced by the Hungarian budget; after the payment and control of the EU, the EC recompenses the state. Unfortunately, the Hungarian state therefore often defaults in paying the supports.

állam gyakorta esik késelembé.

A piacszabályozási támogatások. A piacszabályozási támogatások az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból (EMGA) kerülnek finanszírozásra. Az EMGA ugyanakkor a KAP más költséget is finanszírozza a piacszabályozási támogatásokon túl.¹⁹

A piacszabályozási támogatásoknak két nagy alrendszere van: a közvetlen termelői támogatások (például az egyszerűsített területalapú támogatási rendszer - Single Area Payment Scheme, azaz SAPS), és a piaci intézkedések (exporttámogatás, intervenció). A KAP piacszabályozása a fent ismertetett rendszer alapján tipikusan a mezőgazdasági termékekre koncentrált 1992 előtt. Ez a kijelentés azonban csak a piaci intézkedések támogatásai esetén helytálló napjainkban, viszont a SPS és a 2004 után csatlakozott országok számára lehetővé tett SAPS esetén már jóval többről van szó, mint konkrét mezőgazdasági termékekhez kötődő támogatásról. Ezen támogatásoknál már a mezőgazdasági üzem támogatása az elérendő cél. A SAPS-t a magyar kormány tervei alapján 2009-től váltja fel az SPS.

A SAPS támogatások²⁰ néhány sajátossággal bírnak az SPS támogatásokkal összehasonlítva. Az ezt bevezető országoknak, így Magyarországnak, enyhébb adminisztratív feltételeket kell teljesíteniük. További sajátosság, hogy a korábban csatlakozott országok termelői támogatásainak csak a töredékét kapják meg a 2004-től csatlakozott országok (2004-ben azok támogatásának 25%-át, 2005-ben 30%-át, stb.) 2013-ig, amikor is már a korábban csatlakozottakkal azonos támogatást kapnak. Ennek ellentételezéseként viszont az új tagországok termelői kiegészítő nemzeti közvetlen támogatásban²¹ (top-up) részesíthetők a tagállami költségvetés terhére, évente legfeljebb 30 százalékpont erejéig. Ennek a kiegészítésnek köszönhetően az átmeneti időszak a gazdák számára hat évre rövidíthető. Érdekesség, a 2006-ig tartó időszakban a magyar államnak lehetősége nyílt továbbá arra, hogy az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) garancia szekciójából finanszírozott vidékfejlesztési források egy részét átcsoportosítsa a közvetlen támogatások kiegészítésére.

A vidékfejlesztési támogatások. A vidékfejlesztéshez kötődő támogatások társfinanszírozásban valósulnak meg, ami azt jelenti, hogy az uniós forrásokon kívül meghatározott arányban igénylik a nemzeti források meglétét is. A vidékfejlesztési támogatások közösségi forrását az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) képezi.

The market organisation supports. The market organisation supports are financed from the European Agricultural Guarantee Fund (hereafter EAGF). At the same time the EAGF finances expenditure other than the market organisation supports.¹⁹

The market organisation supports have two classes: direct payments (for example Single Area Payment Scheme, hereafter SAPS) and market measures (such as refunds for the exportation and intervention measures). Before 1992, the market organisations of the CAP typically focused on agricultural products. But now, this assertion is only consistent for the market measures, but not for the SPS and the new (in or after 2004 connected) Member States' SAPS which are more than supports focused on agricultural products. The aim of these supports is already the financing of the agricultural holdings. According to the plans of the Hungarian government, the SAPS will be replaced by the SPS in 2009.

Compared with the SPS supports, the SAPS supports²⁰ have some attributes. The Member States which establish the system of the SAPS supports, such as Hungary, have to accomplish minor terms. Another characteristic of the SAPS is that the producers of the Member States adhered to the EU in or after 2004 (hereafter new Member States) receive only a part of the supports the producers of the Member States already acceded before 2004 (in 2004 the 25% of the all, in 2005 the 30% of the all) until 2013, when the producers of the new Member States receive the same sum of direct payments as farmers of the old Member States. As a compensation, the producers of the new Member States can be compensated (hereafter top-up)²¹ from the budget of the Member State, maximum 30% per year. By this compensation the temporary period could be modified to six years for the producers. Interesting is that in the period until 2006 the Hungarian Republic could move a part of the rural development supports from the guarantee section of European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (hereafter EAGGF) in addition to the direct payments.

The rural development supports. The rural development supports are realized in co-financing that means the resources of these supports proceed from the national budget besides the budget of the EU. The Community resource of the rural development supports is the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD).

A vidékfejlesztési támogatások a mezőgazdasági üzemek és a vidék fejlesztésére összpontosítanak. 2007-ben kezdődött a vidékfejlesztés új periódusa (2007-2013). Az új vidékfejlesztési program 4 intézkedéscsoportot tartalmaz: az első intézkedéscsoport a mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének növelése, a második a környezet és a vidék fejlesztése, a harmadik a vidéki élet minősége vidéki gazdaság diverzifikálása, míg a negyedik a LEADER.²² Magyarországon ide tartoznak a korábbi rendszert, tehát az Agrár és Vidékfejlesztés Operatív Programot²³ (AVOP), továbbá a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervet²⁴ (NVT), felváltó Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) támogatásai.

A magyar költségvetés agrár- és vidékfejlesztésre szánt támogatási forrásai három nagy csoportba sorolhatók.²⁵ az első csoportot a vidékfejlesztés társfinanszírozása képezi, a második csoportot a top-up (nemzeti kiegészítő) támogatások alkotják, míg a harmadik csoportot a nemzeti támogatások jelentik.

A társfinanszírozásban megvalósuló vidékfejlesztési (tehát a mezőgazdasági üzemekre és a vidék más strukturális intézményeire vonatkozó) támogatások közösségi része 2007 előtt két forrásból érkeztek: egyrészt az EMOGA garancia szekciójából, másrészt az EMOGA orientációs szekciójából, amely a Strukturális Alapokhoz tartozott. Mára megszűnt a vidékfejlesztési támogatások megosztottsága, és a vidékfejlesztési támogatások kizárólag az EMVA-ból finanszírozottak. A vidékfejlesztési támogatások 4. tengelyét képezik a LEADER+, amely korábban a strukturális politika részét képező közösségi kezdeményezés volt.²⁶ A magyar hozzájárulás intézkedésként lebontott forrásait a 2007-es költségvetési törvény²⁷ részletezi.

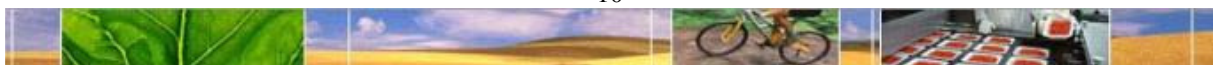
Kiegészítő nemzeti közvetlen támogatások csak az új tagállamok költségvetésében találhatóak. A kiegészítő nemzeti közvetlen támogatások (top-up) között két jól körülhatárolható támogatási csoportot találunk: a területalapú és az állatalapú támogatásokat. E támogatásokkal a nemzeti költségvetésből a közvetlen területalapú támogatást egészíthetik ki a tagállamok az EU-s támogatási szint meghatározott százalékáig. E támogatások igénybevételenek általános feltételei hasonlítanak a SAPS támogatások feltételeire. Lényeges eltérés viszont, hogy a top-up támogatásoknál termelési kötelezettség van, továbbá hogy nem jár azonos támogatási összeg minden támogatott növény után.

The rural development supports focus on the development of agricultural holdings and rural areas. In 2007 the new period (2007-2013) of the rural development begins. The new program of rural development includes four axes: Axis I is the improvement of the competitiveness of the agricultural and forestry sector, Axis II is the improvement of the environment and the countryside, Axis III is the quality of life in rural areas and diversification of the rural economy and Axis IV is the LEADER.²² In Hungary there are the supports of the New Hungary Rural Development Program 2007-2013 (hereinafter NHRDP) which change the former system of the Agricultural and Rural Development Operational Program²³ (which included the supports of the guidance section of EAGGF) and the National Rural Development Program²⁴ (which included the supports of the guarantee section of EAGGF).

The Hungarian budget resources on agricultural and rural development supports can be ranged in three classes.²⁵ the first group is the co-financing of rural development, the second class is the top-up supports and the third group is the national supports.

The common part of the co-financed rural development supports, which focus on the agricultural holdings and the other structural institutions of the rural areas, came from two ways of resources before 2007: first, from the guarantee section of the EAGGF, and second, from the guidance section of the EAGGF which was part of the Structural Funds. To these days, the division of the rural development supports has expired and the rural development supports are financed only from the EAFRD. The 4th axis of the rural development supports is the "LEADER+" which was earlier a Community initiative of the Structural Policy.²⁶ The Hungarian support is detailed in the Act on budget of the Hungarian Republic in 2007²⁷ by axis.

The top-up supports can be found only in the budget of the new Member States (such as Hungary). The top-up supports include two different groups of supports: the one based on the area, the other based on the number of the animals. The Member States can complete the direct supports based on area with these top-up supports to the level defined by the EU. The general conditions of these supports correspond to the conditions of the SAPS supports. The differences between the top-up and SAPS supports are the obligation of production and the different sum of top-up supports by the former.

A kizárólagos nemzeti támogatások körébe tartozó támogatásoknak²⁸ számos kritériumnak kell megfelelniük. E támogatások nem állhatnak ellentétben a Közös Agrárpolitikával, nem sérthetik a versenyegyenlőséget, és további feltételként e támogatási formákat notifikálni (engedélyeztetni) kell.²⁹

A 1782/2003/EK rendelet IVA címe az új tagállamok számára a támogatások végrehajtására speciális lehetőségeket biztosít. Így az egységes területalapú támogatási rendszert (SAPS), elkülönített cukortámogatást, a direkt támogatások kiegészítését. Lásd a 3. kérdésre adott választ.

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatásokkal kapcsolatos kormányzati döntések hátterében Magyarországon a rövidtávú politikai érdekek kielégítése mellett a magyar költségvetés rossz helyzete kap szerepet. Mindez gyakorta vezet ahhoz, hogy a magyar mezőgazdaság struktúraváltását elősegítő támogatások helyett a struktúrát nem érintő támogatási formákat preferál a magyar agrárpolitika.

4. Az új KAP szabályok és a WTO megállapodása közötti viszony

Megítélésem szerint egyértelmű kapcsolat áll fenn az új KAP szabályok és a WTO mezőgazdasági megállapodása között. Úgy gondolom, hogy az agrárkereskedelem liberalizálása és ezzel párhuzamosan az agrártámogatások reformja szükségszerűen következett a WTO megállapodás előtti helyzetből. Az Uruguayi forduló lezárása előtt ugyanis a világ nagy agrártermelő államai illetve közösségei között már rég nem a mezőgazdasági termékek versenye zajlott, sokkal inkább a támogatási rendszerek versenye. Ez a helyzet pedig hosszú távon nem lett volna fenntartható. Ezért kényszerültek, megítélésem szerint, az egyes tagállamok arra, hogy tárgyalásokat kezdjenek a korabeli rendszer reformjáról a GATT keretei között. A tárgyalások eredményeként megszületett a WTO és számos megállapodás. Ezen megállapodások között találhatjuk a mezőgazdasági megállapodást is. A megállapodás végrehajtása során, véleményem szerint, az EU nekikezdett a KAP nagy arányú reformjának. Ennek eredményeként kerültek előtérbe a közvetlen termelői támogatások, a környezetvédelmi előírások és a vidékfejlesztés. Megítélésem szerint ugyanakkor vigyázni kell arra, hogy az agrárpiaconak megnyitása ne jelentse az agráriumunk és a tagállamok állampolgárainak a kiszolgáltatását. Szerintem még nem minden területen sikerült megtalálni a megfelelő arányt, az arany középutat.

The exclusive national supports²⁸ shall be convenient to the numerous prescriptions. These supports shall not collide with the CAP, shall not distort the competition and shall be authorised.²⁹

By the Title IVA of EC Reg. No. 1782/2003, the New Member States have special opportunities for the implementation of support schemes. Such as the Single Area Payment Scheme (SAPS), the separate sugar payment, the complementary national direct payments and direct payments. See furthermore the answer to question N° 3.

In the background of the governmental decisions for the agricultural and rural development supports we can find the bad position of the Hungarian budget besides the fulfillment of the short turn political interest. Therefore the Hungarian agricultural policy often prefers the classes of supports not affecting the agricultural structures rather than the supports helping the structural changes of the Hungarian agriculture.

4. The relationship between the new CAP rules and the WTO Agreement on agriculture

In my opinion, there is a definite relationship between the new CAP rules and the WTO Agreement on agriculture. As I presume, the liberalisation of agricultural trade and the reform of agricultural supports are the consequences deriving from the situation before the WTO Agreement. Before closing of Uruguay Round, there has been not the competition of agricultural products, but the competition of the systems of supports between the big agricultural producer states and communities of the World. And that situation would be not sustainable over the long pull. Therefore, as I presume, the states were forced to begin negotiations on the reform of the contemporary system within the frame of GATT. The achievement of the negotiations was the WTO and numerous agreements. The Agreement on agriculture can be found among these agreements. In my opinion, the EU began the comprehensive reform of the CAP by the implementation of the Agreement. Therefore the direct payments, the prescriptions of environmental protection and the rural development were in focus. But, in my opinion, we have to pay attention to that the opening of the agricultural markets does not mean the bondage of the Member States and their citizens. As I presume, we did not manage to find the acceptable rate, the *aurea mediocritas* (the golden mean), in all fields.

A környezetvédelemnek a WTO megállapodásnak való megfelelésen kívül is fontos szerepet kellene képviselnie a modern KAP szabályai között. Jó ötletnek tartom ugyanakkor, hogy az agrártámogatási rendszerünk átalakítását sikerült összekapcsolni a környezet fokozottabb védelmével. Tekintettel a környezet súlyosbodó helyzetére, különösen a klímaváltozás hatásaira,³⁰ nagyon fontosnak tartom ugyanis a környezet hatékonyabb védelmét a környezetre nagy hatással bíró agrárium esetén. A kötelező feltételeesség által képviselt környezeti szempontok nagy előrelépést jelentenek a környezet védelme érdekében.³¹ Ugyanakkor jól mutatja a környezet védelmének szigorúbb követelményét, hogy az Európai Bizottság 2007. június 29-én kiadta az „Új Zöld Könyv és klímaváltozás” c. dokumentumát. Megítélesem szerint a környezet állapotának romlása a feltételeesség követelményrendszerének folyamatos felülvizsgálatát és módosítást igényli.

A világgazdasági folyamatokba 1990 után ismét demokratikus országgént bekapcsolódó Magyar Köztársaság agrárpolitikájára óriási hatással volt a WTO által képviselt liberalizmus. Az EU-hoz történő csatlakozási folyamat pedig nagy ösztönzést jelentett agrárpolitikánk modernizációjában. A szükséges változtatások máig nem fejeződtek be. Megfigyelhetők ugyanakkor, hogy a WTO által képviselt liberalizmus káros hatásait sem sikerült mindig kiküszöbölni az elmúlt 15 évben.³² Így a protekcionista agrárpolitikát folytató nemzeti kormányzat (1998-2002) után a 2002 óta regnáló szocialista-liberális magyar kormány egészen gazdaságpolitikájáról kijelenthető, hogy az nagy mértékben szolgálja a globalizációt, így a piacaink liberalizálását, és gyakorta a nagytőke és a multinacionális vállalatok érdekeit.

A számos hatás közül kiemelést érdemel például a WTO TRIPS megállapodása, amely fontos alapja a földrajzi árujelzők szabályozásának. A földrajzi árujelzők különösen fontos szerepet töltenek be a mezőgazdaságban, és így a magyar mezőgazdaságban is. A földrajzi árujelzőkre vonatkozó szabályok csak 1997-ben jelentek meg Magyarországon a védjegyekkel közös törvényben. A törvény megalkotása során figyelemmel voltak a vonatkozó WTO-s és EK szabályokra. Az EK-val kötött borkereskedelmi megállapodás, a WTO TRIPS megállapodás és a későbbi EU tagság hozzásegítette Magyarországot ahhoz, hogy földrajzi árujelzőinek védelmét megerősítse mind az EK-n belül, mind az EK-n kívüli területekre. Jó példa erre a tokaji borok esete, amely kapcsán az EK-n belül mind az olasz, mind a francia borkereskedők felhagytak a „Tokaj”

The protection of environment should be important in the modern CAP rules, besides the obligations coming from the WTO Agreement. Therefore I prefer the reorganization of the system of agricultural supports with the increased protection of environment. With regard to the ingravescence situation of environment, especially to the effects of the climate change,³⁰ I am convinced of the importance of a more effective protection of environment in the field of agriculture which has a great effect on the environment. The environmental aspects based on cross compliance are huge development towards the protection of environment.³¹ Therewith the New Green Book on climate change published by the European Commission (29th June 2007) shows the sterner requirements of environmental protection. In my opinion, the continuous decadence of the circumstances of environment indicates the permanent audit and modification of the condition system of cross compliance.

The WTO's object of market liberalisation had absolute effect on the agricultural policy of the Hungarian Republic connected to the global market as democratic state after 1990. Therewith the process of accession to the EU was a great encouragement in the modernisation of the agricultural policy of Hungary. The necessary improvements have not been finished until now. It is noticeable that the damaging effects of the WTO's liberalisation could not have been eliminated in the last 15 years either.³² Such as, after the national government who practised more protecting agricultural policy (1998-2002), from 2002 the social-liberal Hungarian government practices a liberal agricultural policy serving the purposes of the globalisation, the liberalisation of our markets and often the purposes of big business and multinational firms.

From the numerous effects I emphasize for example the WTO's TRIPS Agreement which is the important base of the regulation of geographical indications. The geographical indications have an essential role in the agriculture, and so in the Hungarian agriculture. In Hungary the rules on geographical indications were only established, together with the trade marks, in an act of 1997. In the procedure of the legislation, the WTO and EC rules were taken into consideration. The Hungary could increase the protection of its geographical indication in the EC and outside of the EC by the Agreement with the EC on wine trade, the WTO TRIPS Agreement and the membership in the EU. Good example is the case of Tokaj (Tokaj) wines, in which the Italian and French wine producers discontinued the using of Tokaj appellation in the EC, and the EC could satisfactorily solve the dispute with

(„Tokay”) név használatával, és sikerült megnyugtatóan rendezni a kérdést az USA-val is. A vita ugyanakkor még megoldatlan Szlovákiával és bizonyos értelemben Ausztráliával.³³

Közép-Kelet-Európában nagy változások voltak, nagy változások vannak és nagy változások várhatók. Magyarország kilenc másik állammal (így Szlovákia is) 2004-ben lett az EK tagja. Egyik szomszédja, Ausztria már korábban tagja lett az EU-nak. Egy szomszédja, Románia 2007-től lett tagja. Horvátország tagsága folyamatban van. Két magyar kisebbségek lakta szomszédjának, Szerbiának és Ukrajnának, a tagsága azonban csak a távolabbi jövőben várható. A helyzet tehát nagyon képlékeny a térségben.

Ami biztosan látszik, hogy a térségben a piacok liberalizálódása fokozódott és fokozódik, amely szituáció pedig a korábbinál nagyobb verseny elé állítja a magyar gazdálkodókat. Az elmúlt 15 év számos rossz kormányzati döntésének (így a mezőgazdasági struktúra változásának elhanyagolása) következtében a folyamatnak sok ember lett és lesz a vesztese.

5. Regionális együttműködés és Magyarország

Egy olyan regionális együttműködés érdemel kiemelés, amelynek Magyarország is tagja: a Visegrádi Négyek (V4). A V4 bár elsődlegesen nem a mezőgazdasági kereskedelmet érintő kérdésekre jött létre, a V4 keretében mégis történtek egyeztetések a V4-et alkotó tagállamok között a mezőgazdasággal, és főleg a KAP előírásainak bevezetésével kapcsolatban.

A visegrádi csoport azon törekvés eredményeként jött létre, hogy a közép-európai régió országai az összeurópai integráció keretein belül közösen lépjenek fel a számukra fontos területeken. A Cseh Köztársaság, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia mindig is ugyanahhoz a civilizációhoz tartozott: közös kulturális és szellemi értékeket vallanak, közősek a vallási hagyományaik, amelyeket meg kívánnak őrizni és tovább kívánnak erősíteni.

A visegrádi országok mindegyike törekedett az európai uniós tagság elnyerésére, a csatlakozást ugyanis újabb lépésnek tekintették, amely a kölcsönös támogatás révén segít a mesterséges európai határok lebontásában. Céljukat 2004. május 1-jén érték el, amikor is mindannyian az EU tagjai lettek.

A visegrádi csoport nem az összeurópai integrációs törekvések alternatívájaként jött létre, és a meglévő, működő közép-európai struktúrákkal sem próbál meg versenyezni. Tevékenységei semmiképpen nem az

the USA as well. Nevertheless, the dispute is undecided with Slovakia and conditionally with Australia.³³

In Middle East Europe there were and there are huge changes and huge changes are still expected. Scilicet Hungary with other nine states (such as Slovakia) became the Member State of the EU in 2004. One of its neighbours, Austria has been the member of the EU earlier. One of its neighbours, Romania has become the member of the EU from 2007. The access of Croatia to the EU is in progress. The access of two neighbours including Hungarian minorities, Serbia and Ukraine, is expected only in the further future. Therefore the situation in the region is very plastic.

It is sure and certain that in the region the liberalisation of the markets was and is increasing, which situation creates growing competition for the Hungarian producers. In the last 15 years, on account of the bad governmental decisions, lots of people became and will become loser of this situation.

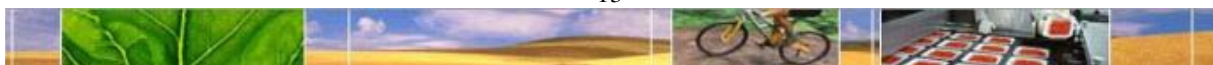
5. The regional co-operations and Hungary

We have to emphasize one of the regional co-operations where Hungary takes part: the Visegrád 4 (V4). The V4 was established originally not for questions of agricultural trade, but in the frame of the V4 the State Parties conferred on the agriculture and especially on the introduction of prescriptions of the CAP.

The Visegrad Group reflects the efforts of the countries of the Central European region to work together in a number of fields of common interest within the all-European integration. The Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia have always been part of a single civilization sharing cultural and intellectual values and common roots in diverse religious traditions, which they wish to preserve and further strengthen.

All the V4 countries aspired to become members of the European Union, perceiving their integration in the EU as another step forward in the process of overcoming artificial dividing lines in Europe through mutual support. They reached this aim in 2004 (1st May) when they all became members of the EU.

The V4 was not created as an alternative to the all-European integration efforts, nor does it try to compete with the existing functional Central European structures. Its activities are in no way aimed

izolációt és a más országokkal való kötelékek lazítását szolgálják. Ellenkezőleg: a csoport célja, hogy optimális együttműködést szorgalmazzon minden országgal, elsősorban a szomszédaival, mivel legfőbb érdeke a demokratikus fejlődés Európa egészében.

A visegrádi csoport hozzá kíván járulni az európai biztonsági architektúra kiépüléséhez, amely hatékony, a feladatokat felosztó és egymást kölcsönösen segítő együttműködésen és koordináción alapul a létező európai és transzatlanti intézmények keretein belül.

A kulturális kohézió megőrzése és erősítése érdekében a visegrádi csoport fejleszteni fogja az értékek továbbadását a kultúra, oktatás, tudomány és információcsere területén.

A visegrádi csoport minden tevékenységének célja a közép-európai régió stabilitásának erősítése. A részt vevő országok az együttműködést feladatnak tekintik, a sikert pedig annak ékes bizonyítékának, hogy képesek olyan struktúrákba is integrálódni, mint pl. az Európai Unió.

Az együttműködés keretében a résztvevő országok agrárminiszterei időközönként találkoznak és egyeztetnek. A tagállamok WTO képviselői is folytatnak konzultációt egymással és a WTO szervezeteiben együttműködnek.³⁴

6. Magyarország és a mezőgazdasági kereskedelemről szóló kétoldalú kereskedelmi megállapodások

Az 1989/1990-es rendszerváltást követően a magyar mezőgazdaság egyik legfőbb vesztesége a korábbi szovjet piac elvesztése volt. Szerencsére az elmúlt néhány évben ismételten felerősödött Magyarország és Oroszország közötti kapcsolat. Ennek következtében 2006. szeptember 18-án megkötötték a megállapodást a Magyar Köztársaság Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériuma és az Oroszországi Föderáció Mezőgazdasági Minisztériuma között a mezőgazdaság és az élelmiszeripar terén megvalósuló együttműködésről. A megállapodás kétszer öt évre szól. A keretmegállapodást a két ország agrár- és élelmiszeripari vállalkozásainak, pénzügyi intézeteinek kell tartalommal megtölteniük. Három területen már konkrét együttműködési tervekről van szó: magyar cukorgyár létesítése Rjazanyban, csirketelep létrehozása Oroszországban, magyar sertéstelep létesítése Oroszországban. Ezek mellett Magyarország logisztikai központot tervez Moszkva mellett létrehozni, hogy friss magyar zöldséggel, gyümölcssel, hússal, valamint borral tudja ellátni az orosz fővárost. Az együttműködés során az áru mellett

at isolation or the weakening of ties with the other countries. On the contrary the Group aims at encouraging optimum cooperation with all countries, in particular its neighbours, its ultimate interest being the democratic development in all parts of Europe.

The V4 wishes to contribute towards building the European security architecture based on effective, functionally complementary and mutually reinforcing cooperation and coordination within existing European and transatlantic institutions.

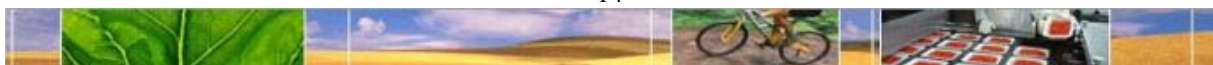
In order to preserve and promote cultural cohesion, cooperation within the V4 Group will enhance the imparting of values in the field of culture, education, science and exchange of information.

All the activities of the Visegrad Group are aimed at strengthening stability in the Central European region. The participating countries perceive their cooperation as a challenge and its success as the best proof of their ability to integrate also into such structures, such as e.g. the European Union.

In the mechanism of co-operation the agricultural ministers of the State Parties between-times have meetings and negotiate. At stated intervals the State Parties' representations in the WTO consult and co-operate in the organisations of the WTO.³⁴

6. Hungary and the bilateral commercial agreements on agricultural trade

After the change of system in 1989/1990, the main damage of the Hungarian agriculture was the losing of the former Soviet markets. Fortunately the relationship between Hungary and Russia again has recruited in the last years. Therefore on September 18, 2006 the states have arranged the Agreement between the Agricultural Ministries of the Republic of Hungary and the Russian Federation on the co-operation for agriculture and food industry. The term of the Agreement is twice five years. The Agreement is only a frame which should be concreted by the agricultural and food producer enterprises and financial institutions of the two states. We can find denominate co-operation plan in three fields: establishment of Hungarian sugarworks in Rjazany, establishment of chicken and pork holdings in Russia. Therewith Hungary proposes to establish a logistic centre close to Moscow that can aliment the Russian capital with fresh Hungarian vegetables, fruits, meats and wines. In the co-operation, Hungary will deliver not only agricultural products but technological and productional systems into Russia. In 2006, the Hungarian export to Russia was 260 million USD,

Magyarország technológiai és termelési rendszereket is szállítana Oroszországba. 2006-ban a magyar export 260 millió USD volt Oroszországba, az orosz import viszont csak néhány száz ezer USD. A magyar export legnagyobb tételei: zöldség és gyümölcskonzerv (108 millió USD), takarmány (38 millió USD), kukorica (17 millió USD).

Az orosz piac visszahódításán túl a magyar agrárdiplomácia törekszik más szovjet utódállamok piacaira is bejutni. Ennek okán FVM delegáció 2007. június 5-7-én látogatott a fehérorosz fővárosba (Minszk) ahol egyelőre csak információcsere történt a mezőgazdasági kapcsolatok lehetséges bővítéséről. A partnerek továbbra is úgy tapasztalják, hogy a magyar-fehérorosz gazdasági kapcsolatok az utóbbi években rendkívül alacsony szinten vannak. 2006-ban például a magyar agrárimport 15,4 millió USD-t ért el, a magyar import pedig gyakorlatilag nulla volt. A magyar szállítások elsősorban konzervek, fagyasztott zöldség-gyümölcs, borok. Ugyanakkor Fehéroroszország részéről látnak lehetőséget a kapcsolatok bővítésére. Hangsúlyozta, hogy például a jelenlegi borimportjuknak a döntő többségét a viszonylag gyenge minőségű ukrán és moldáv kínálat teszi ki, s az ismert magyar borfajták eséllyel jelenhetnének meg nagyobb volumenben a fehérorosz piacon. Ugyancsak jelezte, hogy érdekeltek mélyebb együttműködésben is, elsősorban a feldolgozóipari technológiák terén.

A magyar-orosz megállapodás 7. cikke pedig konkrétan rögzíti azt, hogy a Megállapodás nem érinti a Felek országainak harmadik országokkal megkötött nemzetközi szerződéseiből, valamint a Felek országainak nemzetközi szervezetekben meglévő tagságából eredő jogait és kötelezettségeit.

Magyarország alapvető gazdasági érdeke, hogy a szovjet utódállamokkal helyreállítsa korábbi agrárkereskedelmi kapcsolatait. Hasonlóan fontos, hogy közvetlen szomszédjaival (pl. Szerbia, Ukrajna, Horvátország) jó gazdasági viszonyt tartson fenn, különösen az azokban élő magyar kisebbségekre tekintettel.

then again the Russian import to Hungary was only few hundred thousand USD. The biggest articles of the Hungarian export are tinned fruit and vegetable (108 million USD), feed (38 million USD), maize (17 million USD).

Apart from the recapture of the Russian market, the Hungarian agricultural diplomacy aspires to enter the markets of other Soviet successor states. Therefore on June 5-7, 2007 the delegation of the Hungarian Agricultural and Rural Development Ministry visited the capital of Belarus (Minsk) where the participants made inquiry about the possible enlargement of the agricultural relationships. The participants have experienced that the economical relationships between Hungary and Belarus have been on a low level in the last years. For example in 2006 the Hungarian agricultural export was only 15.4 million USD, but the Hungarian import was zero in practice. The Hungarian export included canned feed, frosted fruits and vegetables, wines. At the same time Belarus saw the chance to enlarge the relationship. The participants of Belarus have accented that their wine import has included the wines of relatively poor quality from Moldavia and Ukraine and in the future a greater volume of the well known Hungarian wines could appear on the market of Belarus. The partners from Belarus have anticipated that they have a concern in a deeper co-operation too, firstly in the field of technologies of the food industry.

Article 7 of the Agreement between Hungary and Russia on agriculture particularly determines that the Agreement does not affect the rights and obligations deriving from international agreements concluded by the Parties with third countries and from the membership of the Parties in international organizations.

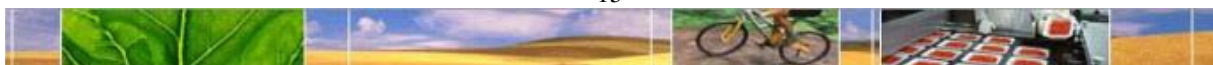
It is a basic interest of Hungary to re-establish the former relationships of agricultural trade with the Soviet successor states. Analogically there is important to develop good economic relationships with its direct neighbours (for example Serbia, Ukraine and Croatia), especially as Hungarian minorities live there.

Lábjegyzet

¹ Lásd RAISZ Anikó: The 'lawfully condemned' – Forgotten aspect of the 1956 revolution in Hungary (Reflections on history, human rights, reconciliation and justice). *Miskolc Journal of International Law*, 2006, 3. szám, 41-45. p. (<http://www.uni->

Footnotes

¹ See RAISZ Anikó: The 'lawfully condemned' – Forgotten aspect of the 1956 revolution in Hungary (Reflections on history, human rights, reconciliation and justice). *Miskolc Journal of International Law*, 2006, N° 3, pp. 41-45. (<http://www.uni->

miskolc.hu/~wwwdrint/mjil1.htm).

² OLAJOS István: A közös agrárpolitika története. In: CSÁK Csilla (szerk.): *Agrárjog*. Miskolc, 2006, Novotni Kiadó, 73-82. p.

³ Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 2007-2013 (továbbiakban ÚMVP), Budapest, 2007. február 19., 13. p.

⁴ Lásd TÓTH Hilda: The Tendencies of the Development of Health and Accident Insurance. In: *microCAD International Scientific Conference Kiadványa*, 2003. március 6-7., Miskolc, 137-142. p.; TÓTH Hilda: Kitekintés az osztrák állami betegbiztosítási rendszer által nyújtott ellátások körére. *Magyar Jog*, 2007, 7. szám, 413-418. p.

⁵ ÚMVP, 13. p.

⁶ ÚMVP, 13. p.

⁷ Lásd CSÁK Csilla: The changes in the circumstances of arable land's ownership and land tenure from the time of the democratic transformation to our days. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2007, 2. szám, 3-18. p. (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarrjog/ujstag/agriarchive.htm>)

⁸ Lásd TANKA Endre: Why has the general land consolidation no chance in Hungary? *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2006, 1. szám, 3-18. p. (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarrjog/ujstag/agriarchive.htm>)

⁹ ÚMVP, 14-15. pp.

¹⁰ ÚMVP, 15. p.

¹¹ ÚMVP, 16. p. Lásd PRUGBERGER Tamás: Arbeit, Ruhezeit, Überstunden und Massenentlassung. In: *Zeitschrift für Ausländisches und internationales Arbeits- und Sozialrecht (ZIAS)*. 2001, 7-9. szám, 257-273. p; JAKAB Nóra: The quota system and its practical applicability in the labour law. In: *Doktoranduszok Fóruma AJK Szekciókiadvány*, 2005. november 9., Miskolc, 111-116. p.

¹² ÚMVP, 17. p.

¹³ ÚMVP, 18. p.

¹⁴ ÚMVP, 18. p.

¹⁵ ÚMVP, 21. p.

¹⁶ Magyarországon kihirdette az 1994. évi I. törvényt.

¹⁷ Lásd RAISZ Anikó: Confronted with direct applicability of a directive: the Hungarian Constitutional Court before challenges. *Miskolc Journal of International Law*, 2007, 1. szám, 113-127. p. (<http://www.uni-miskolc.hu/~wwwdrint/mjil1.htm>)

¹⁸ Lásd az 1290/2005/EK tanácsi rendeletet (2005. július 21.) a KAP finanszírozásáról.

¹⁹ Lásd az 1290/2005. rendelet 3. cikkét.

²⁰ Lásd a 2199/2003/EK bizottsági rendeletet és a 28/2007. (IV.20.) FVM rendeletet a SAPS támogatásokról.

²¹ Lásd 29/2007. (IV.20.) FVM rendeletet a top-up támogatásokról.

²² Lásd OLAJOS István: The provisions of the Rural

miskolc.hu/~wwwdrint/mjil1.htm).

² OLAJOS István: A közös agrárpolitika története. In: CSÁK Csilla (ed.): *Agrárjog (Agricultural Law)*. Miskolc, 2006, Novotni Publisher, pp. 73-82.

³ New Hungary Rural Development Programme 2007-2013 (hereinafter NHRDP), Budapest, 19th February 2007, p. 13.

⁴ See TÓTH Hilda: The Tendencies of the Development of Health and Accident Insurance. In: *Annual of microCAD International Scientific Conference*, 6-7 March 2003, Miskolc, pp. 137-142.; TÓTH Hilda: Kitekintés az osztrák állami betegbiztosítási rendszer által nyújtott ellátások körére. *Magyar Jog*, 2007, N° 7, pp. 413-418.

⁵ NHRDP, p. 13.

⁶ NHRDP, p. 13.

⁷ See CSÁK Csilla: The changes in the circumstances of arable land's ownership and land tenure from the time of the democratic transformation to our days. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2007, N° 2, pp. 3-18. (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarrjog/ujstag/agriarchive.htm>)

⁸ See TANKA Endre: Why has the general land consolidation no chance in Hungary? *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2006, N° 1, pp. 3-18. (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarrjog/ujstag/agriarchive.htm>)

⁹ NHRDP, pp. 14-15.

¹⁰ NHRDP, p. 15.

¹¹ NHRDP, p. 16. See PRUGBERGER Tamás: Arbeit, Ruhezeit, Überstunden und Massenentlassung. In: *Zeitschrift für Ausländisches und internationales Arbeits- und Sozialrecht (ZIAS)*. 2001, N° 7-9, pp. 257-273; JAKAB Nóra: The quota system and its practical applicability in the labour law. In: *Doktoranduszok Fóruma AJK Szekciókiadvány (Annual of Conference of PhD Students)*, 9 November 2005, Miskolc, pp. 111-116.

¹² NHRDP, p. 17.

¹³ NHRDP, p. 18.

¹⁴ NHRDP, p. 18.

¹⁵ NHRDP, p. 22.

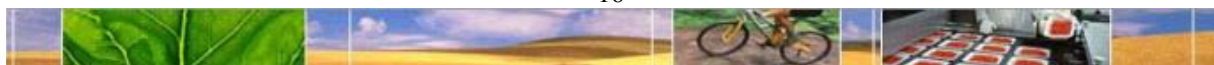
¹⁶ In Hungary, the Association Agreement was proclaimed by the Act I of 1994.

¹⁷ See RAISZ Anikó: Confronted with direct applicability of a directive: the Hungarian Constitutional Court before challenges. *Miskolc Journal of International Law*, 2007, N^o1, pp. 113-127. (<http://www.uni-miskolc.hu/~wwwdrint/mjil1.htm>)

¹⁸ See the Council Regulation (EC) No 1290/2005 of 21st July 2005 on the financing of the common agricultural policy.

¹⁹ See Article 3 of the Regulation 1290/2005.

²⁰ See the Commission Regulation (EC) No 2199/2003 and the Decree of the Hungarian Minister of Agriculture and Rural Development No 28/2007 of 20th April 2007 on SAPS supports.

Development in connection with the agriculture in Hungary. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2006, 1. szám, 3-22. p. (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarrjog/ujtag/agristartup.htm>); SCHWEIZER, Dieter: Entwicklung der landwirtschaftlichen Betriebe und des ländlichen Raumes in den MOE-Staaten. In: *Ünnepi tanulmányok Prugberger Tamás professzor 70. születésnapjára*. Miskolc, 2007, Novotni, 354-366. p.

²³ Kihirdette a 172/2004. (XII.23.) FVM rendelet.

²⁴ Az EU Bizottság által jóváhagyott 14. NVT-t kihirdette a 137/2004. (IX.18.) FVM rendelet.

²⁵ A három támogatási típus igénybevételének általános feltételeiről lásd még a 6/2004. (I.22.) Korm. rendeletet.

²⁶ OLAJOS István: A támogatási eljárás és a közigazgatási eljárás kapcsolata, legfontosabb problémái. *Publicationis Universitatis Miskolciensis Sectio Iuridica et Politica*, Tomus XXIV, 439-456. p.

²⁷ 2006. évi CXXVII. törvény 1. sz. melléklet XII. fejezet.

²⁸ Igénybevételük feltételeiről lásd a legutóbb a 14/2007. (III.1.) FVM rendelettel módosított 25/2004. (III.3.) FVM rendeletet.

²⁹ Az agrárfinanszírozás egyéb lehetőségeiről lásd CSÁK Csilla: Agrárhitelezés. In: CSÁK (szerk.): *Agrárjog*. Miskolc, 2006, Novotni Kiadó, 206-222. p. NAGY Zoltán: A nemzetközi factoring jogi szabályozásának rendszere az elmélet és a gyakorlat aspektusában. In: *Ünnepi tanulmányok Prugberger Tamás professzor 70. születésnapjára*. Miskolc, 2007, Novotni, 263-278. p.; ERDŐS Éva: Pénzügyi jog alapjai. In: EDŐS Éva – FEKETE Zoltán – MOLNÁR Valéria: *Pénzügyi Jog*. Miskolc, 2006, Virtuóz, 9-17. p.

³⁰ HORVÁTH Szilvia: Über die Anfänge der Klimapolitik der Europäischen Gemeinschaft. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2007, 2. szám, 19-40. p. (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarrjog/ujtag/agristartup.htm>); BÖHM Judit: History of the European Union's energy policy. In: *Doktoranduszok Fóruma AJK Szekciókiadvány*, 9 November 2006, Miskolc; BAJOR Rita: Environmental legislation. In: *6th International Conference of PhD Students (Konferencia kiadvány)*, 2007. augusztus 13-18., Miskolc, 2007, 145-152. p.

³¹ BOBVOS Pál – CSÁK Csilla – HORVÁTH Szilvia – MIKLÓS László – OLAJOS István – PRUGBERGER Tamás – SZILÁGYI János Ede: The polluter pays in the agriculture – Hungarian National Report. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2007, 1. szám, 29-54. p. (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarrjog/ujtag/agristartup.htm>)

³² KURUCZ Mihály: Critical analyses of arable land regulation in Hungary. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2007, 3. szám, 17-47. p. (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarrjog/ujtag/>)

²¹ See the Decree of the Hungarian Minister of Agriculture and Rural Development No 29/2007 of 20th April 2007 on top-up supports.

²² See OLAJOS István: The provisions of the Rural Development in connection with the agriculture in Hungary. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2006, n°1, pp 3-22 (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarrjog/ujtag/agristartup.htm>); SCHWEIZER, Dieter: Entwicklung der landwirtschaftlichen Betriebe und des ländlichen Raumes in den MOE-Staaten. In: *Ünnepi tanulmányok Prugberger Tamás professzor 70. születésnapjára*. Miskolc, 2007, Novotni, pp 354-366.

²³ It was proclaimed by the Decree of the Hungarian Minister of Agriculture and Rural Development No 172/2004 of 23rd December 2004.

²⁴ It was proclaimed by the Decree of the Hungarian Minister of Agriculture and Rural Development No 137/2004 of 18th September 2004.

²⁵ On the general conditions of the three groups of supports see the Decree of the Hungarian Government No 6/2004 of 22nd January 2004.

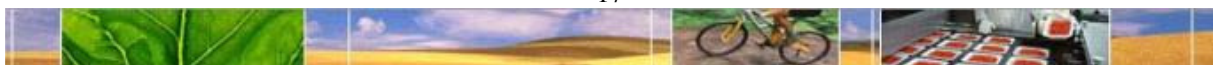
²⁶ See OLAJOS István: A támogatási eljárás és a közigazgatási eljárás kapcsolata, legfontosabb problémái (Main problem and relationships between the procedure of supports and administration procedure). *Publicationis Universitatis Miskolciensis Sectio Iuridica et Politica*, Tomus XXIV, pp. 439-456.

²⁷ See Chapter XII in the Annex I of the Act CXXVII of 2006.

²⁸ On the conditions of these supports see Decree of the Hungarian Minister of Agriculture and Rural Development No 25/2004 of 3rd March 2004 amended last by Decree of the Hungarian Minister of Agriculture and Rural Development No 14/2007 of 1st March 2007.

²⁹ On other opportunity of financing see CSÁK: Agrárhitelezés (Agricultural financing). In: CSÁK (ed.): *Agrárjog (Agricultural Law)*. Miskolc, 2006, Novotni Publisher, pp. 206-222; NAGY Zoltán: A nemzetközi factoring jogi szabályozásának rendszere az elmélet és a gyakorlat aspektusában (Legal system of international factoring in the aspects of practice and theory). In: *Ünnepi tanulmányok Prugberger Tamás professzor 70. születésnapjára*. Miskolc, 2007, Novotni, pp 263-278; ERDŐS Éva: Pénzügyi jog alapjai (Bases of the Financing Law). In: EDŐS Éva – FEKETE Zoltán – MOLNÁR Valéria: *Pénzügyi Jog (Financial Law)*. Miskolc, 2006, Virtuóz, pp. 9-17.

³⁰ HORVÁTH Szilvia: Über die Anfänge der Klimapolitik der Europäischen Gemeinschaft. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2007, N° 2, pp. 19-40. (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarrjog/ujtag/agristartup.htm>); BÖHM Judit: History of the European Union's energy policy. In: *Doktoranduszok Fóruma AJK Szekciókiadvány (Annual of Conference*

agristartup.htm)

³³ Lásd GYURÁN Ildikó: A tokaji bor eredetvédelme. M.a.

³⁴ Lásd Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on cooperation of the Visegrád Group countries after their accession to the EU. Kromeriz, 2004. május 12.

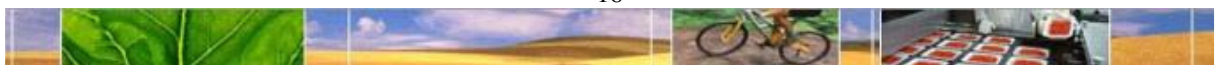
of PhD Students), 9 November 2006, Miskolc; BAJOR Rita: Environmental legislation. In: *6th International Conference of PhD Students (Annual)*, 13-18 August 2007, Miskolc, 2007, pp. 145-152.

³¹ BOBVOS Pál – CSÁK Csilla – HORVÁTH Szilvia – MIKLÓS László – OLAJOS István – PRUGBERGER Tamás – SZILÁGYI János Ede: The polluter pays in the agriculture – Hungarian National Report. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2007, N° 1, pp. 29-54. (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarjog/ujsag/agristartup.htm>)

³² KURUCZ Mihály: Critical analyses of arable land regulation in Hungary. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 2007, N° 3, pp. 17-47. (<http://www.uni-miskolc.hu/%7Eagrarjog/ujsag/agristartup.htm>)

³³ See GYURÁN Ildikó: A tokaji bor eredetvédelme (Origin control of Tokaj wines). U.p.

³⁴ See the Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on cooperation of the Visegrád Group countries after their accession to the EU. Kromeriz, 12th May 2004.

**Dr. ERDŐS Éva – dr. JAKAB Nóra
– dr. RAISZ Anikó**

oktatók
Miskolci Egyetem

Bírászkodás és vitarendezés az agráriumban – Magyar Nemzeti Jelentés

I. UNCITRAL és Magyarország

A választottbíráskodásra vonatkozó főbb törvényi rendelkezéseket az UNCITRAL modellt teljes egészében követő, a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXXI. törvény rendezi.

A jelentés a továbbiakban ezen törvény főbb rendelkezéseit ismerteti, melynek részletezésétől jelen cikkben eltekintünk.

II. Az agrárjogi jogvitával foglalkozó törvényszékek Magyarországon

Magyarországon¹ csak egyfajta alternatív bírói fórum működik a *strictu sensu* vett agrárjogi területen, nevezetesen a Magyar Agrárkamara Választottbírószága. Működik egy másik választottbírószág a Kereskedelmi és Iparkamara mellett, ahol az ügyek nagy hányadában foglalkoznak az agráriumban kapcsolódó kérdésekkel, például agrártermékek eladásával-vételével, fizetési szabálytalanságokkal, szállítási hibával, szavatossági problémákkal, stb. Problémás lehet annak meghatározása, hogy mi az agrárium és az agrárbíráskodás tárgya,² mindazonáltal a választottbírószágoknak mindeddig sikerült ügy működniük, hogy nem merültek fel hatásköri problémák; a Kereskedelmi és Iparkamara elé nagy számban érkező ügyek egyik oka például az, hogy külföldön nem ismert széles körben, hogy létezik a Magyar Agrárkamara mellett működő Választottbírószág is. Továbbá létezik egy másik alternatív út is az Agrárkamarán belül a viták megoldására, ez a fogyasztóvédelemhez kötődik. A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény békéltető testületek létrehozataláról rendelkezik. A testület célja a fogyasztók és a gazdálkodó szervezet között felmerülő viták gyors és hatékony megoldása, egyezség elérésével. Ezek 1999. január 1-jén kezdtek meg munkájukat, mindazonáltal agráriumban kapcsolatos kérdésekben még nem került eléjük nagy horderejű ügy.

**Dr. Éva ERDŐS – Nóra JAKAB –
Anikó RAISZ**

Instructors
University of Miskolc

Jurisdiction and alternative dispute settlement resolution in agriculture – Hungarian National Report

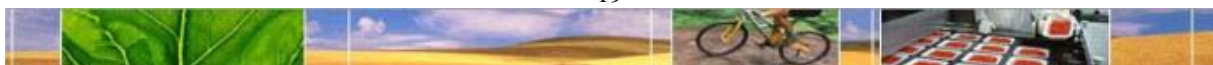
I. UNCITRAL and Hungary

Principal Statutory provisions for Arbitration are governed by Act LXXI of 1994 on Arbitration according to the UNCITRAL model. The model is followed entirely.

The national report contains these statutory provisions, nevertheless, in the frame of this article, we put aside going into the details.

II. The Statutory Tribunals dealing with Rural Disputes in Hungary

In Hungary,¹ only one form of alternative jurisdiction is working in the field of agriculture *strictu sensu*, the Arbitral Tribunal of the Hungarian Chamber of Agriculture. There is another arbitration working at the Chamber of Commerce, where a great number of cases deal with agriculture related questions, that is buying and selling of agricultural products, such as default in paying, default in delivery, problems in connection with the warranty, etc. It could be a problem to determine what is the subject of agriculture² and agricultural arbitration, nevertheless the arbitral jurisdiction managed so far to act without interfering into each other's competence; the great number of cases arriving at the Arbitral Tribunal of the Chamber of Commerce have as a reason that e.g. abroad it is not well-known that there exists an Arbitral Tribunal of the Hungarian Chamber of Agriculture. Furthermore, there is another alternative way to solve disputes in the frame of the Chamber of Agriculture, that is attached to the consumers' protection. Act CLV/1997 on Consumers' Protection determines the establishment of Conciliatory Counsels. The Counsel's aim is to solve quick and efficiently disputes between consumers and farmers, in reaching a friendly settlement. These started to work by 1st January 1999, nevertheless as to agricultural matters there have been practically no relevant cases so far.

III. A Magyar Agrárkamara

Az állam gazdasági szerepe 1989/90 előtt negyven éven keresztül ingadozott a monopol és a nyomasztó között, e szerep csökkentése érdekében a magyar Országgyűlés elfogadta a kereskedelmi kamarákról szóló 1994. évi XVI. törvényt. Ennek megfelelően 1994. december 20-án létrejött a Magyar Agrárkamara, mint jogi személyiséggel és országos hatáskörrel rendelkező, közfeladatokat ellátó köztestület. 1999. december 21-én az Országgyűlés elfogadta az 1999. évi CXXI. törvényt, a Gazdasági Kamarákról szóló új törvényt. Ennek megfelelően 2000-ben a Kamarákat újjászervezték.

A Magyar Agrárkamara tagjai a fővárosi és megyei agrárkamarak. A húsz területi Agrárkamara is köztestület, tagjaik a mezőgazdasági, erdőgazdasági, kereskedelmi célú halászati és vadászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetek,³ beleértve a közvetlenül kapcsolódó gyártási, kereskedelmi és szolgáltató tevékenységet. Az Agrárkamarak jelenleg 11.000 önkéntes taggal rendelkeznek, ezek egyharmada kistermelő, egyharmada egyéni vállalkozó és egyharmada jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezet. A tagok a nemzeti mezőgazdasági termelés 60 százalékát teszik ki.

A Magyar Agrárkamara feladatai:

- a) véleményezi a gazdasági tárgyú előterjesztések és jogszabályok tervezeteit;
- b) kapcsolatot tart a külföldi gazdasági kamarák országos szervezeteivel és gazdasági jellegű nemzetközi szervezetekkel. A visegrádi négyek⁴ országainak Agrárkamarái például évi 3-4 alkalommal találkoznak annak érdekében, hogy koordinálják mezőgazdasági érdekeinket és álláspontunkat a KAP számos kérdésében.⁵
- c) összehangolja a gazdasági kamarák külföldön végzett vagy külföldre irányuló, továbbá a külföldiek számára belföldön végzett gazdasági tájékoztató és propagandamunkáját;
- d) megszervezi a magyar gazdasági napokat;
- e) kialakítja a gazdasági kamaráknál vezetett nyilvántartások egységes rendszerét;
- f) kidolgozza a tisztességes piaci magatartásra vonatkozó etikai szabályokat tartalmazó etikai szabályzatot;
- g) külön törvények rendelkezései szerint részt vesz az országosan működtetett tanácsok és testületek munkájában;
- h) megállapítja a közfeladatok ellátásához nyújtott költségvetési támogatás⁶ területi gazdasági kamarák

III. The Hungarian Chamber of Agriculture

In order to diminish the role of the state in the economy, which switched for forty years before 1989/90 between monopol and overwhelming, the Hungarian Parliament (hereinafter: Parliament) created with Act XVI/1994 the Chambers of Economy. According to this, the Hungarian Chamber of Agriculture was created the 20th December 1994 as a public corporation having legal personality with a nation wide competence dealing with public tasks. The Parliament adopted Act CXXI/1999 the 21st December 1999, the new law on Chambers of Economy. The Chambers were accordingly reorganized in 2000.

Members of the Hungarian Chamber of Agriculture are the Chambers of Agriculture of the capital and the regions. The 20 regional Chambers of Agriculture are equally public corporations, their members are the economic organizations³ pursuing agricultural, forestry, commercial fishing and hunting activity, inclusively the directly connected processing, trading and service activity. The Chambers of Agriculture actually have 11 000 voluntary members, one-third 'small-scale agricultural producer', one-third private entrepreneurs and one-third economic organizations having legal personality. The members represent 60 percent of the gross agricultural production.

Tasks of the Hungarian Chamber of Agriculture are to:

- a) evaluate and comment on economy-related propositions and legislative bills;
- b) maintain contact with the national organizations of foreign chambers of economy, and international economic organizations. For example, the Chambers of Agriculture of the V4⁴-countries have yearly 3-4 meetings in order to coordinate our agricultural interests and various questions of the CAP.⁵
- c) coordinate the manner in which the chambers of commerce disseminate economic information and publicity in foreign countries, from Hungary to foreign countries, and in Hungary for foreigners;
- d) organize events showcasing the Hungarian economy;
- e) develop a uniform system for registering members in chambers of economy;
- f) draft a code of ethics containing the rules of ethics governing unfair market practices;
- g) participate, in accordance with the provisions of other laws, in the work of national councils and bodies.
- h) lay down the principles for dividing the central subsidies⁶ provided for the fulfillment of public duties among the regional chambers of economy;

közötti elosztásának elveit;

i) kidolgozza a kamarák részére átadott közfeladatok egységes eljárás keretében történő ellátásához szükséges önkormányzati szabályzatot. (1999: CXXI. tv. 12. cikk (1) bekezdés)

IV. A Választottbíróság

A választottbíráskodás intézménye hihetetlenül öreg, már a hettita és hellén területeken is alkalmazták.⁷ Még Trója története is egy választottbírói döntésen, mégpedig Paris hercegén alapul. (Alapvetően ő képviseli egy ilyen döntés érvénytelenségének egyik okát: a megvesztegetést...) A középkorban a fejedelmek választottbírói szerepet is betöltöttek, olykor a pápa kérésére. A XVIII. század végétől az Amerikai Egyesült Államokból indul el az a folyamat, amely kifejlesztette a választottbírói eljárást a nemzetközi jogban. (E fejlődés során jelentős állomások az 1899-es és 1907-es hágai egyezmények, amelyek többek között az *ad hoc* választottbíróóságokkal és az Állandó Választottbíróósággal foglalkoztak.)

Az utóbbi évtizedekben mind nemzeti, mind nemzetközi szinten egyre jelentősebbé vált a választottbíráskodás, még a gazdasági kapcsolatok feleinek vitáiban is, és – nemzetközi szinten – környezetvédelmi kérdéseket is megoldanak ezen az úton.⁸ Mindezek nyomán az Országgyűlés elfogadta a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvényt.

Az 1994: LXXI. tv. 2. cikke és a gazdasági kamarákról szóló 1999: CXXI. tv. 12. cikkének (2) bekezdése értelmében a Magyar Agrárkamara létrehozott egy állandó Választottbíróóságot, a mezőgazdaságban felmerülő viták megoldása érdekében. A Magyar Agrárkamara 1997. május 5-ei általános közgyűlésén elfogadta a Magyar Agrárkamara mellett működő Állandó Választottbíróóság Eljárási Szabályzatát, és megadta a Választottbíróóságnak a felhatalmazást munkája megkezdésére, amely 1997. október 15-én – néhány nap múlva pontosan egy évtizede – meg is történt; évről évre több ügyel foglalkozik. Mindazonáltal, ez az alternatív igazságszolgáltatási forma még nem érte el a nyugat-európai államok szintjét, ezért Magyarországon még hangsúlyozni kell a választottbíráskodás előnyeit – különös tekintettel a mezőgazdaság területére.⁹

Szakértelem:¹⁰ Nem vitatjuk a rendes bíróságok jogi szakértelmét; mégis nagy előnyt jelent, hogy a választottbírói névjegyzékben jogászok mellett az agrárium elismert szakemberei is helyet kapnak. Őket a megyei kamarák ajánlják. Ezek a szakemberek választhatók bírónak az adott ügyekben, és így

i) draw up the self-administration rules providing a single platform for the fulfillment of public duties conferred upon the chambers. (Act CXXI/1999, Article 12(1))

IV. The Arbitral Tribunal

The institution of arbitration is incredibly old, it was already used in the Hittite and the Hellene territories.⁷ Already the story of Troy is based on a decision of an arbitrator, Prince Paris. (Actually, he shows one of the reasons to annul such a judgment: embracery...) In the Middle Ages, the princes took the role of an arbitrator, sometimes for the request of the pope. Since the end of the 18th century, it is from the United States of America that arbitration unfolds in international law. (In this development the two Hague agreements of 1899 and 1907 are significant, dealing with *ad hoc* arbitral tribunals and the Permanent Court of Arbitration.)

In the last decades in national as well in international level, arbitration became more and more significant again, even as to disputes of parties in economic relations, and – in international level – environmental questions are solved this way as well.⁸ Therefore, Act LXXI/1994 on Arbitration was adopted by the Parliament.

According to Article 2 of Act LXXI/1994 and Article 12 (2) of Act CXXI/1999 (on Economic Chambers) the Hungarian Chamber of Agriculture created a permanent Arbitral Tribunal in order to solve disputes occurring in the agriculture. The Hungarian Chamber of Agriculture adopted the 5th May 1997 in its general assembly the Procedure of Rules of the Permanent Arbitral Tribunal working at the Hungarian Chamber of Agriculture, and gave an authorization for the Arbitral Tribunal to start its work, which happened the 15th October 1997 – so in some days exactly a decade ago – and has from year to year more cases to deal with. Nevertheless, this form of alternative jurisdiction has not yet reached the status it has in Western European countries, therefore in Hungary the advantages of arbitration – especially in the field of agriculture⁹ – has to be mentioned:

Expertise:¹⁰ Not contesting the legal expertise of the ordinary courts, it is a great advantage that in the nomenclature of the arbitral judges besides lawyers also acknowledged experts of the agriculture take place. They are nominated by the regional Chambers. These experts are optional judges in the

biztosítják a speciális szakértelmet.

Gyorsaság: A választottbíróóság bírója vagy tanácsa hat hónapon belül köteles döntést hozni – a rendes bírósági eljárásokkal összehasonlítva, ahol az átlagos peridőtartam két év, itt három hónap. A sürgősségi eljárás biztosítja, hogy 30 napon belül tárgyalást tartanak, és 60 napon belül érdemi döntés születik. Ez azt szolgálja, hogy nagyon rövid időn belül jogerős döntés születessen. Olyan eljárásokra is lehetőség van, ahol nincs szóbeli, csak írásbeli eljárás.

Olcsóság: Az eljárási díjak sokkal alacsonyabbak, mint a rendes bíróság részére fizetendő illetékek. Ez azon ténynek is köszönhető, hogy egyfokú eljárásról van szó, és így ez nem csak a vállalkozások számára kedvezőbb, hanem az egyéb érdekeltek számára is.

A Választottbíróóság célja, hogy a vita a felek egyezségével végződjön. Erre sor kerülhet az eljárás során (ilyenkor belefoglalják az ítéletbe), vagy hozható ítélet egyezség nélkül is – ennek jogereje megegyezik a rendes bíróság által hozott ítéletével. Az ítéletek késedelem nélkül végrehajthatók. Érvénytelenítésükre csak a törvény által kifejezetten meghatározott esetekben van lehetőség. (Eddig még nem került sor érvénytelenítésre.)

A Választottbíróóság előtti eljárásban mindkét fél jelölhet bírót vagy bírókat a tanácsba, a fent említett névjegyzékből. Így a felek sokkal inkább az ügy urainak érzik magukat, mint a rendes bíróságok előtti eljárásokban. Az esetek többségében magas perértékű ügyekben hoznak döntést. A feleknek az esetek többségében fontos kérdés az, hogy pénzügyeiket ne hozzák nyilvánosságra, ezért – hacsak a felek másképp nem rendelkeztek – a Választottbíróóság előtti eljárás nem nyilvános.

Lehetőség van arra, hogy a felek a Választottbíróóság hatáskörének elfogadását a szerződésekbe foglalják – kompromisszumos klauzula révén, amely kimondja, hogy a Választottbíróóság dönthet a szerződés érvényességével, értelmezésével, megszegésével vagy megszűnésével kapcsolatos vitákban. Egy másik lehetőség az, hogy a felek közösen írják alá egy nyilatkozatot az adott szerződés megkötését követően.

Mivel az eljárások nem nyilvánosak, egyáltalán nem lehet a konkrét ügyekkel kapcsolatos információkhoz jutni. Amihez mégis sikerült, az mind a

given cases and guarantee therefore the special competence as well.

Promptitude: The adjudicating judge or section of judges is obliged to decide within 6 months – compared to the processes before the ordinary courts where a duration of 2 years is the average, here the average is 3 months. The urgency procedure ensures that within 30 days a hearing is held, and within 60 days there is a judgment on the merits. It serves that within a very short time binding decisions are made. Also procedures are possible where there is only a written, and no oral part.

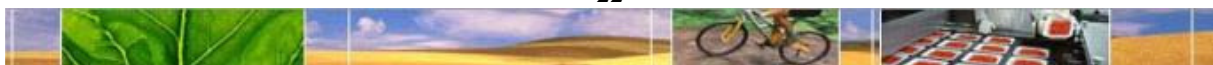
Cheapness: The fees of the procedures are as a whole much lower than the dues by the ordinary courts. It is also due to the fact that it is a one-instance procedure, and so better for the entrepreneurs, the companies as well as others interested in the process.

The Arbitral Tribunal aims to close the dispute with a friendly settlement of the parties. This friendly settlement can be concluded in the process and then contained in the judgment, or a judgment without a friendly settlement can be delivered – the judgment's legal force is equal to that of a judgment of an ordinary tribunal. The judgments are executory without further delay. The declaration of their annulment is only possible in cases determined explicitly by the law. (There has not been an annulment so far.)

In the procedure before the Arbitral Tribunal both parties can assign judge or judges into the section, from the names of the above mentioned nomenclature. That is how the parties feel much more being the lords of the process than in processes before the ordinary tribunals. In most of the cases judgments are delivered in cases involving great financial interests. For the parties it is of high relevance in most of the cases that their finances are not published, therefore – unless the parties indicated it otherwise – the procedure before the Arbitral Tribunal is not open.

Possible is that the parties indicate the acceptance of the Arbitral Tribunal's competence in the contracts with a compromise clause saying the Arbitral Tribunal can decide in disputes in connection with the contract's validity, interpretation, non-fulfillment or cancellation. Another option is that the parties sign a declaration together after the conclusion of the respective contract.

As the processes are not open to the public, it is not at all possible to maintain information on the concrete cases. All that we could find out is due to

Választottbíróság elnökének, *Dr. Jancsó Jánosnak* a kedves segítségével volt lehetséges. Elmondásából tudjuk, hogy készülöben van egy dokumentáció (a bíróság működésének tizedik évfordulójára), ahol – a felek érdekeinek védelme mellett – összegyűjtik a leglényegesebb vagy legérdekesebb ügyeket; együttműködésével is csak az információ kis részéhez sikerült hozzájutnunk. Mindazonáltal, ez a reményeink szerint a közeljövőben megjelenő könyv bemutatja és elemzi majd a konkrét ügyekben hozott ítéleteket és azok tapasztalatait. Ugyan a 2007-es casertai találkozáson ez már nem segít rajtunk, meg vagyok győződve arról, hogy érdekes olvasmány lesz.

Általánosságban azt mondhatjuk, hogy a Választottbíróság elé kerülő ügyek száma évről évre változik, de 1997-ben és 1998 első felében a szervezésre helyeződött a hangsúly. 1998 második fele meghozta az első ügyeket, sor került ezekben a meghallgatásokra (összesen öt ügyben). A következő évben már 16 ügyet vittek a bíróság elé, 2000-ben pedig 22-t. A kamarák rendszerének megváltozása befolyással volt a bíróság munkájára is: 2001-ben 18, 2002-ben csupán 8 ügyet vittek a bíróság elé. Az ok az volt, hogy kevesebb olyan szerződést kötöttek, amelybe belefoglalták a kompromisszumos klauzult, részben a kamarák bizonytalan helyzete miatt, részben pedig azon okból, hogy az ítéletek nem mindig voltak kedvezőek a felvásárló szervezetek számára. 2003-ban egy új ügycsoport jelent meg, a kedvezményes műtrágya vásárlással kapcsolatosak: ebben az évben a bíróságnak összesen 46 ügyet kellett tárgyalnia. 2004-ben a bíróságnak 96 ügygel kellett szembesülnie – ez nagy előrelépésnek tekintendő. Ez volt az az év, amikor megjelentek a Biokontroll Kht-val kapcsolatos ügyek (ezek titkossága alól a közérdek ad felmentést). 2005-ben az ügyek száma visszaesett 38-ra. Ez a tendencia folytatódott 2006-ban is, tavaly csupán 12 ügy volt a bíróság előtt. A Kamara bizonytalan helyzete mellett a piaci változás is érzékelhető volt, nevezetesen, hogy a felvásárlás helyett az intervenciós értékesítés került a középpontba.

V. Az Agrárkamara mellett működő Választottbíróság szabályai

Mindenekelőtt – ahogy más bíróságok esetén is – egy vagy több bíró hozza a döntést, ha több, akkor számuk mindig páratlan. Mindazonáltal léteznek szabályok annak meghatározására, hogy ki fordulhat a Választottbírósághoz; a feltételek: legalább a felek egyike gazdasági tevékenységgel hivatásszerűen foglalkozó személy és a jogvita e tevékenységével kapcsolatos, a felek az eljárás tárgyáról szabadon rendelkezhetnek, és a választottbírósági eljárást választottbírósági szerződésben kikötötték. A

the kind help of the president of the Arbitral Tribunal, *Dr. János Jancsó*. As he said, there is a documentation in preparation (for the tenth anniversary of the functioning of the Tribunal) where – protecting the interests of the parties – the most important or interesting cases are going to be collected, but even with his kind cooperation we could only get a little part of the information. Nevertheless, this book coming out hopefully in the near future serves to show and examine the jurisdiction in the concrete cases and their experiences. Although it cannot help us further in the Caserta 2007 meeting, I am convinced that it is going to be an interesting lecture.

Generally we can say that the number of cases coming before the Arbitral Tribunal is varying each year, but in 1997 and in the first semester of 1998 the focus was on the organization. The second half of 1998 brought the first cases and the hearings in them (altogether five). Next year already 16 cases were brought before the Tribunal, in 2000 even 22. The change of the Chambers' system affected the work of the Tribunal as well: in 2001 18, and in 2002 only 8 cases were brought before the Tribunal. Reason was that less contracts included the clause of compromise, partly because of the insecure situation of the Chambers, partly because of the judgments not always favourable for engrosser companies. In 2003 a new group of cases appeared, that of the chemical fertilizers bought with a discount: this year the Tribunal had to deal with altogether 46 cases. 2004 the Tribunal had to face 96 cases – that is a great improvement. This is when the petitions of the Biokontroll Kht. appeared (the public interest is the reason why it is not a secret). 2005 the number of cases fell to 38. This tendency continued in 2006 as well, last year the Tribunal had only 12 cases. Besides the insecure situation of the Chamber also the change in the market was visible, namely that instead of buying up interventional selling was in the focus.

V. Rules of the Arbitral Tribunal of the Chamber of Agriculture

Above all, as by other tribunals as well, one or more judges adjudicate, if more, their number is always even. Nevertheless, there are some rules determining who can turn to the Arbitral Tribunal: at least one of the parties has to be professionally engaged in economic activity and the legal dispute has to be in connection with this activity, the parties have to be able to freely dispose over the subject of the proceeding, and they had to condition in the contract the arbitratory procedure. The compromise

kompromisszumot írásba kell foglalni, az Eljárási Szabályzat (a továbbiakban: ESZ) még a modern technika által kínált lehetőségeket is elfogadja, pl. az emailt vagy az sms!!! (ESZ 1. cikkének (5) bekezdése, valamint az 1994: LXXI. tv. 3. cikke) Másik kulcskérdés a bíróság költségvetése, amelyet főként az eljárási díjak tesznek ki, valamint a Magyar Agrárkamara is nyújt támogatást (lásd ESZ 2. cikkét). A bírásra vonatkozó szabályok hasonlítanak a rendes bíróságok bíráit érintő szabályokra: feltétel, hogy függetlenek és pártatlanok legyenek, nem képviselhetik a feleket, kötelesek titokban tartani a körülményeket, még az eljárást követően is. Mindazonáltal be kell tölteniük 24 éves kort, és meg kell felelniük az általában a bírák elé állított feltételeknek (büntetlen előélet, nem áll gondnokság alatt, stb.) (ESZ 4. cikke). Az alkalmazandó jog a magyar anyagi jog (ESZ 16. cikke), az eljárás nyelve nem feltétlenül magyar, mint a Kereskedelmi Kamara melletti Választottbíróságnál, itt is alkalmazhatók más nyelvek (ESZ 17. cikke). A választottbíráskodásról szóló 1994: LXXI. tv. is e szabályok forrását képezi, amely többek között – 27-28., és 31. és 34. cikkeiben – meghatározza:

A feleket a választottbírói eljárás során egyenlő elbánásban kell részesíteni, és mindegyik félnek meg kell adni a lehetőséget, hogy ügyét előadhassa.

A felek a választottbírói eljárás szabályaiban - e törvény keretei között - szabadon állapodhatnak meg, ideértve valamely állandó választottbírói eljárás szabályzatának kikötését is. Megállapodás hiányában a választottbírói eljárás szabályokat - e törvény keretei között - belátása szerint határozza meg.

A felek a választottbíráskodás helyében szabadon állapodhatnak meg. Ilyen megállapodás hiányában a választottbíráskodás helyét a választottbírói eljárás körülményeit figyelembe véve állapítja meg, az állandó választottbírói eljárás pedig az alapító okiratában meghatározott székhelyén jár el.

A választottbírói eljárás - ha a felek másképpen nem állapodnak meg - a bírák közötti megbeszélés, a felek, a tanúk vagy a szakértők meghallgatása, valamint tárgyak, okiratok megismerése céljából más helyen is összeülhet.

Az ESZ 20. cikke (megfelelően az 1994: LXXI. tv. 29. cikkének, amely kimondja, hogy a választottbírói eljárások nem nyilvánosak) meghatározza, hogy senki sem – csak a felek és a bíróság – jogosult az eljárás iratainak megtekintésére. Úgy véljük, az Agrárkamara mellett működő Választottbírói eljárás kapcsolatban a két fő problémát a teljes titkosság és a bíróságról való tudomás hiánya jelenti; pozitívumnak pedig azt

(agreement on arbitration) has to be written, the Rules of Procedure (hereinafter: RP) even accepts a compromise through modern technics, i.e. email or sms!!! (Article 1 (5) RP as well as Article 3 of Act LXXI/1994) Another key point is the budget of the Tribunal which comes mainly from the fees of the procedures and some help from the part of the Hungarian Chamber of Agriculture (see Article 2 RP). The rules for the judges are somewhat similar to those for judges in ordinary tribunals: they have to be independent and impartial, they cannot represent the parties, they are obliged to keep the circumstances in secret, even after the procedure. Nevertheless, they have to be over 24 and fulfilling all the consequences for a judge (clean sheet, not under wardship, etc.) (Article 4 RP). The applicable law is the 'Hungarian material law' (Article 16 RP), the language of the procedure is not forcedly Hungarian, as by the Arbitral Tribunal of the Chamber of Commerce, here as well other languages can be used (Article 17 RP). Also the Act LXXI/1994 on arbitration is the source of these rules where it is among others determined that:

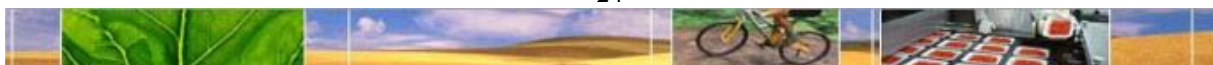
In the course of the arbitral proceedings the parties shall be treated with equality, and each party shall be given the opportunity of presenting its case.

Subject to the provisions of this Act, the parties are free to agree on the rules of procedure to be followed by the arbitral tribunal, including also the stipulation of the rules of procedure of an institutional arbitral tribunal. Failing such agreement the arbitral tribunal may, subject to the provisions of this Act, determine the rules of procedure at its own discretion.

The parties are free to agree on the place of arbitration. Failing such agreement, the place of arbitration shall be determined by the arbitral tribunal having regard to the circumstances of the case, while the institutional arbitral tribunal shall act at its seat specified in its deed of foundation.

The arbitral tribunal may - unless otherwise agreed by the parties - meet at any place for consultation among its members, for hearing the parties, witnesses or experts, as well as for inspection of objects and documents.

Article 20 RP (according to Article 29 of Act LXXI/1994 declaring that the arbitral proceedings are not public) determines that nobody – only the parties and the Tribunal – has the right to look into the documents of the procedure. As we presume, the two major problems are the complete non-publicity and the lack of knowledge about the Tribunal; positive is that – even when not progressively – it is

tekinthetjük, hogy – ha nem is progresszíven – de működik, és mindezt teljesen jogszerűen teszi (mindeddig egyetlen ítéletet sem érvénytelenítettek a rendes bíróságok).

VI. Az 1314/2004 irányelv

Magyarországon csupán néhány fellelhető dokumentum található a tervezetre vonatkozóan. A tervezet célja az, hogy a mediációt, mint az alternatív vitarendezés egyik lehetséges gyakorlati formáját, ismertebbé tegye. Tulajdonképpen a tervezet a határokon átfelölő viták feloldásának keretirányelve. Az irányelv által megragadott legfontosabb területek közé tartozik a mediáció minőségének javítása, a mediáció és a polgári eljárás közötti kapcsolat megteremtése, valamint a döntések végrehajthatósága.

Az irányelv tervezetét Magyarország örömmel fogadta, s amennyiben megszületik a tervezet végső változata, az abban foglalt cél elérésének teljes mértékben igyekszik eleget tenni. A magyar jogalkotó nagyon fontosnak tartja, hogy a mediációs kérdéseket irányelv rögzítse. Továbbá a szabályok egységesítését nagyszerű kezdeményezésnek tartja az EU részéről. Magyarország mindenképpen támogatja a tervezetet, és úgy látja, hogy az irányelv elegendő garanciát tartalmaz arra nézve, hogy az abban foglalt rendelkezéseket más országok is alkalmazzák.

A magyar szakértők nem rendelkeznek információval arra vonatkozóan, hogy Dánia miért utasította el a tervezetet. Ugyanakkor ismerik a holland álláspontot. Hollandia ugyanis annyira elégedett jelenlegi rendszerének működésével, hogy nem kíván abba beleavatkozni egy újabb tervezet elfogadásával. Amennyiben egyes tagállamok óvakodnak a tervezet irányelvvé formálástól, az valószínűleg azért van, mert féltik a már jól működő rendszerüket.

Nincs kötelező mediáció Magyarországon, csak önkéntes. Ugyanakkor, azokon a területeken, ahol gyakran alkalmazzák a mediációt, így például az egészségügyben, az oktatásban, a közvetítés megfelelően működik.

Olyan esetekben, amikor a mediáció nem egyfajta vitarendezési mód, az irányelv tervezet rendelkezései kerülnének alkalmazásra.

Olyan területen, ahol a mediációt alkalmazzák, a döntések végrehajtása nem okoz problémát. Így például a munkajogban a mediációs eljárás keretében 90%-ban eredményesen megegyeznek a felek. Ez az információ az MKDSZ egyik mediátorától, Dr. Rác Zoltántól származik.

working, and that absolutely lawfully (no decision has been annulled so far by ordinary tribunals).

VI. Directive SEC(2004) 1314

There are not so many documents regarding the proposal in Hungary. The aim of the Draft directive is to make mediation widely known as a practical way of settling disputes. This draft prescribes a frame directive, which will be applicable to disputes over the borders. The issues of the directive are going to be the improvement of the quality of the mediation, establishment of connection between the civil procedure and mediation, the enforcement of decisions.

The draft Directive SEC (2004) 1314 will be fully applied in Hungary. In the course of the creation of the Directive, Hungary finds it important to have a directive in the field of mediation. The unification of regulations is a good initiation of the EU. Hungary supports this draft directive and finds guarantee in the draft so that the mediation could be widely used in different countries.

The experts of Hungary does not have any information about the reason of the Danish opt out. Yet, the Holland view is known to them. Holland experts refuse the Draft because their recent system works so effective and satisfactory, they do not want to disturb it. If countries have got any objection, it might come from the existing feasible procedure systems, which they do not want to disturb.

Compulsory mediation does not exist in Hungary. It is always voluntary. However, besides its voluntary nature, where mediation is usually applied like in the health system, education etc.; it is satisfactory.

In other areas, where mediation is not applied as a measure of settling disputes, the draft directive proposal should be applied.

Mediation, where it is applied, in itself is very satisfactory and effective; in 90% of the cases the parties agree in case of mediation in the field of Labour Law. This information comes directly from Zoltán Rác, Arbitrator registered in Industrial Relations Mediation and Arbitration Service (IRMAS) [MKDSZ].

A 6. cikkelyben került rögzítésre, hogy a felek teljes titoktartásban is megállapodhatnak. Ez tulajdonképpen a mediáció egyik fő előnye, s talán az eljárás hatékonyságának a kulcsa is. Ugyanakkor a titoktartási (bizalmi) klauzulának bizonyosan mind a felek, mind a mediátor részéről vannak korlátai. Ilyen helyzet áll fenn, ha a bírósági eljárásban a mediátort tanúként idézik meg, ezáltal nem veszik figyelembe a mediációs eljárásban kikötött titoktartásra vonatkozó klauzulát. A legtöbb tagállamban erre azért kerül sor, mert polgári peres eljárások során a felek bármilyen olyan bizonyítékra hivatkozhatnak, amely az ügy szempontjából jelentős, s a tanúként megidézett személyeket a jog kötelezi tanúvallomás tételére. Ezt a felek bármelyike kihasználhatja. Így a megoldás az, ha a mediátor némi mozgástérrel rendelkezik. Azonban vannak olyan mediátorok, akik hivatásuknál fogva kötelesek titoktartásra, míg mások esetében ez nem áll fenn. Éppen ez a tisztességtelen helyzet az, mely a jogalkotót arra készteti, hogy a bizalmi jelleg védelme érdekében, függetlenül a mediátorok hivatásától, bizonyos rendelkezéseket vezessenek be. Amennyiben a mediációs eljárást nem követi bírósági eljárás, nem szükséges a titoktartás törvényi védelme. A titoktartási kötelezettség betartása pusztán a feleken múlik, ha ezt a megállapodásban rögzítették, ennek védelméhez nem fűződik közérdek. A 6. cikkely értelmében két elv ütközik, azaz a titoktartás vagy bizalom elve, valamint polgári eljárásban a bizonyítékok szabad felhasználásának az elve. A bizalom a mediáció lényege, így ezt az elvet minden körülmények között védeni kell. Ha nem ez történik, akkor a mediáció szerepét ásnánk alá. Amennyiben lehetőség van a mediációval vagy az annak során szerzett információkkal való visszaélésre, akkor nem várható a felektől, hogy a mediációt válasszák vitájuk rendezése érdekében. Az irányelv későbbi implementálása során ennek az elvnek szigorúan érvényesülnie kell a nemzeti jogalkalmazásban.

A magyar jogalkotás felétlenül támogatja a bizalmi elv védelmét. Éppen ezért a polgári perrendtartás a bizonyítási eszközök tekintetében bevezetett egy új rendelkezést, mely szerint a tanú arra hivatkozással is megtagadhatja vallomástételt, hogy mediációs eljárásban vett részt, vagy mediátor volt felek között.

VII. Mediáció Magyarországon

1. Bevezetés

Ian Walker of Russell Jones Walker 2000-ben a CEDR Civil Bírósági Vizsgálaton kijelentette, hogy mindenki csak beszél a mediációról. Mindenki egyetért abban, hogy az egy jó intézmény, de igazán nem sok embernek van tapasztalata a területen. Ez valóban igaz,

Regarding Article 6 of the draft Directive, it must be stressed that the possibility for the parties to agree on the confidentiality of the process belongs to the key advantages of mediation, and can be vital for the effectiveness of the process itself. There are however certain limits to which an agreement of the parties, and a commitment of the mediator, can effectively protect confidentiality. This is notably the case in subsequent judicial proceedings, where the court may not respect the agreement of confidentiality and consequently admit, for example, the mediator to be heard as a witness. Further exceptions for overriding considerations of public policy can be made, where the most important examples have been spelled out in the Article.” SEC(2004)1314. In this case there is a collision between the principle of confidentiality and of the principle of free use of evidence in the civil procedure. Protection of confidentiality of the process; secrecy is an essence of Mediation. So, this principle must be respected in any cases. If not, then the mediation would undermine its role in the settlement of disputes. If there is a scope for the misuse of mediation and the information provided for in the course of the process, then the people can not be expected to apply for mediation. By the implementation of the Directive, this proposal must be laid down strictly in national law.

Hungary supports the absolute confidentiality. Therefore, the Civil Procedure Code has laid down a new provision, in which the witness can refuse to make a statement if he/she has taken part in mediation as a mediator.

VII. Mediation in Hungary

1. Introduction

At the Civil Court Review of the CEDR in 2000 Ian Walker of Russell Jones Walker said, that everybody only spoke about mediation. Everybody agrees that it is a good institution, but in fact, not many people gain experiences in this field. This saying is true

nagyon sok félreértés létezik a mediációval kapcsolatban, annak ellenére, hogy a mediáció lehetősége szinte az egész eljárás során fennáll. Oly sok ember élethosszig is képes vitázni anélkül, hogy tudna erről a lehetőségről. Sok ügyvéd azt hiszi, hogy a mediáció talán a békéltetés egyik eszköze a bírósági eljárás megindítása előtt, vagy a mediátort bírónak vélik.

A mediáció lényegét Riskin 1994-ben a következőképpen fogalmazta meg:

„A mediáció lényege abban áll, hogy képes a feleket egymás felé fordítani, nem úgy, hogy szabályokat kényszerít rájuk, hanem segít megteremteni a kapcsolatuk újszerű és közös felfogását, amelynek révén megváltozik a két fél egymáshoz való viszonyulása.”

A mediáció három alapvető és jól megkülönböztethető elemmel rendelkezik: konszenzus, magánjelleg és kölcsönös bizalom, igények és érdekek dominanciája. Eszerint a jogok és kötelezettsége dominanciája helyett, a felek érdekei állnak a középpontban, amely a vita feloldását lehetővé teszi. A mediáció a jövőt tartja szem előtt, azt, hogy a felek érdeke a kapcsolat fenntartása.

2. Mediáció az agrárjogban

Agrárjogi vitákban nem alkalmazzák a mediációt. Az erre vonatkozó kezdeményezés megbukott.

3. Gazdasági, üzleti mediáció

A mediáció ezen fajtáját széles körben alkalmazzák Magyarországon. A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény szabályozza ezt a célszerű, gyors és hatékony eljárást. A mediáció a vállalkozások közötti együttműködés területén felmerülő érdekfeszültségek feloldásának hatékony módszere, mellyel elkerülhető a kommunikációs csapda. A legtöbb vita kártérítéssel és szavatossággal kapcsolatban merül fel.

4. Mediáció a munkajogban¹¹

A mediáció egyáltalán nem kötelező Magyarországon, pusztán egy lehetőség. A kilencvenes évek elején, a Rendszerváltást követően jelent meg, mint a vitarendezés egyik alternatív formája a munkajogban.¹² Azóta már lehetőség van mediációs eljárás alkalmazására az egészségügyben, oktatásban, fogyasztóvédelemben és a közbeszerzési eljárásokban. A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény 2002-ben lépett hatályba a bíróságok

nowadays as well. There are many misunderstandings about mediation. Though, mediation can always occur if conflict turns up. There are so many people who have been quarreling for a long time; and they do not know about this possibility. Many attorneys think mediation as a process before the court; and they mistake the mediator for a judge.

The essence of mediation has been defined by Riskin in 1994:

“The essence of mediation is, that the parties can be ‘partners’ again, and not by means of obligations, but by creating a new view about their relationship.”

Mediation has got three fundamental factors, as we know: consensus, private nature, common reliance, dominance of claims and interests. This means that instead of the dominance of rights and obligations, because of the interests of the parties the solution of the conflict becomes reality. The mediation looks into the future, and it is important to the parties to maintain the relationship.

2. Mediation in agrarian Law

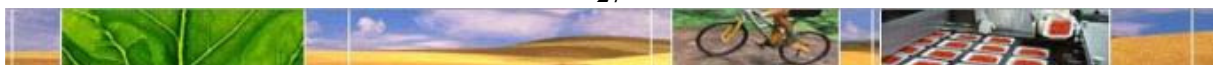
Mediation is not used in agrarian disputes. There were people who tried to implement this way of settling disputes, but this initiation was not accepted.

3. Economic, business mediation

This kind of mediation is widely used in Hungary. It is a reasonable, effective, fast process, which is governed by Act LV of 2002. The aim is the conciliation of debates between undertakings and businesses. By means of mediation the trap of communication can be avoided. The most frequent disputes are in connection with the compensation and the guarantee.

4. Mediation in Labour Law¹¹

Mediation is not compulsory in Hungary at all. It is a possibility to settle disputes. It appeared at the beginning of the '90s, after the transformation of regime in order to settle disputes in *labour law*. Since there are special rules concerning mediation in the health system, education system, protection of consumers and the public procurement. The Act LV of 2002 on the mediation came into effect in 2002 in order to ease the burden on the courts. Mediator can

mentesítése okán. A mediátor abban az esetben fejthet ki ilyen tevékenységet, ha szerepel az Igazságügy Minisztérium által vezetett mediátorok listáján.

VIII. Jogorvoslatok

Az ítéletek azonnal jogerőre emelkednek, és végrehajthatók. Mindazonáltal lehetőség van a választottbíróóság ítéletének érvénytelenítésére. Az 1994: LXXI. tv. 54-55. és 57. cikkei értelmében:

A választottbíróóság ítélete ellen fellebbezésnek nincs helye; csak az ítélet érvénytelenítése kérhető a bíróságtól.

A fél, továbbá az, akire az ítélet rendelkezést tartalmaz, a választottbíróóság ítéletének részére történt kézbesítésétől számított hatvan napon belül keresettel az ítélet érvénytelenítését kérheti a bíróságtól, ha

- a választottbíróósági szerződést megkötő félnek nem volt jogképessége vagy cselekvőképessége;
- a választottbíróósági szerződés annak a jognak a szabályai szerint, amelynek alávetették, ilyen kikötés hiányában a magyar jog szerint érvénytelen;
- a választottbíróó kijelöléséről, illetve a választottbíróóság eljárásáról nem volt szabályosan értesítve, vagy egyébként nem volt képes az ügyét előterjeszteni;
- az ítéletet olyan jogvitás ügyben hozták, amelyre a választottbíróósági kikötés nem vonatkozik, illetve amelyre a választottbíróósági szerződés rendelkezései nem terjednek ki; ha a határozat a választottbíróósági szerződés keretein kívül eső ügyre is tartalmaz rendelkezést, de a választottbíráskodásra tartozó kérdésekre vonatkozó döntések elválaszthatók azoktól, amelyekre a választottbíráskodás nem volt kikötve, az érvénytelenítést csak ez utóbbi rendelkezések vonatkozásában lehet kérni;
- a választottbíróóság összetétele vagy eljárása nem felelt meg a felek megállapodásának – kivéve, ha a megállapodás ellentétes e törvény kötelezően alkalmazandó szabályával –, vagy ilyen megállapodás hiányában nem felelt meg e törvény rendelkezéseinek.

A választottbíróósági ítélet érvénytelenítése arra hivatkozással is kérhető, hogy

- a vita tárgya a magyar jog szerint választottbíróósági útra nem tartozik, vagy
- az ítélet a magyar közrendbe ütközik.

A határidő elmulasztása jogvesztéssel jár. Kiegészítő ítélet esetében a határidőt annak kézbesítésétől kell számítani.

A bíróság eljárására egyebekben a Pp. rendelkezései

carry out this activity if he/she is registered in the mediators' list updated by the Ministry of Justice.¹²

VIII. Appeals

The judgments are immediately in force and can be executed. Nevertheless, setting aside of the judgment (award) of the arbitral tribunal is possible. As Act LXXI/1994 (in its articles 54-55 and 57) determines:

Against the award of an arbitral tribunal no appeal may be lodged; only the setting aside of the award may be applied for at the court.

The party, furthermore the person who is affected by the award, may request, by a statement of claim within sixty days of the delivery to it of the award of the arbitral tribunal, the setting aside of the award by the court if

- the party having concluded the arbitration contract had no legal capacity or capacity to act;
- the arbitration agreement is not valid under the law to which the parties have subjected it, or failing any indication thereon under Hungarian law;
- it was not given proper notice of the appointment of an arbitrator or of the arbitral proceedings, or was otherwise unable to present its case;
- the award was made in a legal dispute not contemplated by or not falling within the terms of the submission to arbitration, or contains decisions on matters beyond the scope of the submission to arbitration; provided that the decisions on matters submitted to arbitration can be separated from those not so submitted, only that part of the award which contains decisions not submitted to arbitration may be set aside;
- the composition of the arbitral tribunal, or the arbitral procedure, was not in accordance with the agreement of the parties - unless such agreement was in conflict with a provision of this Act from which the parties cannot deviate, or failing such agreement, was not in accordance with this Act.

The setting aside of the arbitration award may also be requested alleging that

- the subject-matter of the dispute is not capable of settlement by arbitration under Hungarian law, or
- the award is in conflict with the rules of Hungarian public order.

Failing to keep the time limit entails the forfeiture of right. In case of an additional award the time limit shall be calculated from the delivery thereof.

Otherwise, the procedure of the court shall be

irányadók azzal, hogy a bíróság ítélete ellen fellebbezésnek nincs helye, felülvizsgálati kérelem azonban előterjeszhető.

governed by the provisions of the CPC, with the proviso that no appeal may be lodged against the court's decision.

Lábjegyzet

Footnotes

¹ Lásd CSÁK Csilla: A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990-2005, in: JAKAB András – TAKÁCS Péter (ed.): *A magyar jogrendszer átalakulása 1985/1990-2005* (Vol. II.), Budapest, Gondolat, 2007, 744-747. p.

² Lásd SZILÁGYI János Ede: Az agrárjog dogmatikájának új alapjai – útban a természeti erőforrások joga felé? *Jogtudományi Közlöny*, 2007. március.

³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 685. cikke értelmében *gazdálkodó szervezet*: az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az európai szövetkezet, a gazdasági társaság, az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, az európai területi együttműködési csoportosulás, a közhasznú társaság, az egyes jogi személyek vállalat, a leányvállalat, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a végrehajtói iroda, továbbá az egyéni vállalkozó.

⁴ A visegrádi négyek: a Cseh Köztársaság, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia. Az első, az egész Európai Uniót átfogó agrárkamarai konzultációra 2005. október 6-án került sor Poznanban.

⁵ Lásd az I. Bizottságban készült - SZILÁGYI János Ede által írt – nemzeti jelentésünket. Továbbá a KAP-pal kapcsolatban: SZILÁGYI János Ede: EU – Common Agricultural Policy, EuPA, megjelenés alatt.

⁶ Lásd továbbá: OLAJOS István: Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások eljárása, 359-368. p.

⁷ Lásd továbbá: KOVÁCS Péter: *Nemzetközi közjog*, Budapest, Osiris, 2006. 472. p.-tól.

⁸ ÁVB: A rajnai klórszennyezés ügye (Franciaország kontra Hollandia), 2004. március 12.

⁹ A Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Választottbíróság évente rengeteg üggyel szembesül. Ez valószínűleg az 1989/90-es rendszerváltás előtti időkből ered és a külföldi cégek kereskedelmi problémáiból a szocialista Magyarországon; e problémákat csak speciális választottbíróságok útján tudták megoldani, mivel a rendes igazságszolgáltatási út el volt zárva előlük. (Az esetek többségében egyszerűen bennmaradt a szerződésben a választottbírósági klauzula.)

¹⁰ Lásd <http://www.agrarkamara.hu>

¹¹ A jelentés ezen része Dr. RÁCZ Zoltán, az MKDSZ mediátora, a Miskolci Egyetem Munka- és Agrárjogi Tanszékének egyetemi docense, publikációin és előadásain alapul:

- A munkajogi viták rendezésének hazai története a rendszerváltásig, Publications Universitatis

¹ See CSÁK Csilla: A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990-2005, in: JAKAB, András – TAKÁCS, Péter (ed.): *A magyar jogrendszer átalakulása 1985/1990-2005* (Vol. II), Budapest, Gondolat, 2007. pp. 744-747.

² See SZILÁGYI János Ede: Az agrárjog dogmatikájának új alapjai – útban a természeti erőforrások joga felé? (New Basis for the Dogmatics of Agricultural Law – Heading for the 'Law of Natural Resources'), *Jogtudományi Közlöny*, March 2007, No. 3.

³ According to Article 685 of Act IV/1959 on the Civil Code of the Republic of Hungary, 'economic organization' means state-owned companies, other state-owned economic agencies, cooperatives, business associations, professional associations, the European Economic Interest Grouping, nonprofit companies, companies of certain legal entities, subsidiaries, water management organizations, forest management associations, court bailiffs' offices, and private entrepreneurs.

⁴ Visegrád 4: Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia. The first EU wide consultation of Chambers of Agriculture took place the 6th October 2005 in Poznan.

⁵ See our national report in Commission I – written by SZILÁGYI János Ede. And on the CAP: SZILÁGYI János Ede: EU – Common Agricultural Policy, EuPA, to appear.

⁶ See furthermore: OLAJOS István: Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások eljárása, pp. 359-368.

⁷ See furthermore: KOVÁCS Péter: *Nemzetközi közjog (Public international law)*, Budapest, Osiris, 2006. p. 472 ff.

⁸ PCA: Case on the chlor-pollution of the Rhine (France v. the Netherlands), March 12, 2004.

⁹ As, e.g. in the Arbitration Tribunal of the Chamber of Commerce, there is a huge number of cases each year. It is probably originated in the times before the change of system 1989/1990 and the commercial problems of foreign companies in the socialist Hungary, which they could only solve via special arbitary tribunals as the ordinary jurisdictional ways were quasi not open for them. (In most of the cases the arbitration clause of that time just remained in the rewritten contracts.)

¹⁰ See <http://www.agrarkamara.hu>

¹¹ This part of the report is based upon the publications and lectures of RÁCZ Zoltán, mediator in MKDSZ and associate professor at University of

Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica Tomus XX/2., 2002. 613-643. o.

- A közvetítés, mint a gazdaság működését elősegítő eljárás. MicroCAD 2003. Section pp. 99-105. o.

- Ügyvédek új lehetőség előtt: hatályba lépett a közvetítői tevékenységről szóló törvény. Advocat, 2003/1. sz.

¹² Lásd még VARGA Zoltán: Some cases of the Holland and Hungarian's employment contract's termination. Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, Bíbor, 348-354. p. TÓTH Hilda: A munkáltató személyében bekövetkező jogutódlás egyes elméleti kérdései s bírói jogalkalmazás során. In: Ünnepi Tanulmányok: Munkügyi igazgatás, munkügyi bírászkodás (szerk. Szabó István). Bíbor, Miskolc, 2002, 457-475. p.

Miskolc:

-Lecture at the Jubilee of University of Miskolc, 9 Sept 1999, about the recent questions of the mediation.

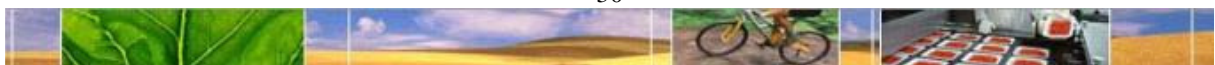
-Lecture at a conference organized by six trade unions on the occasion of the accession to the EU, 11 October 2000, about Labour law disputes.

-History of labour law disputes till the transformation of regime. Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica Tomus XX/2., 2002. pp. 613-643.

-Mediation as a process supporting the economy. MicroCAD 2003. Section P. pp. 99-105.

-New opportunities of lawyers according to the Act on Mediation, Advocat 2003/1.

¹² See also: VARGA, Zoltán: Some cases of the Holland and Hungarian's employment contract's termination. Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, Bíbor, pp. 348-354. See also: TÓTH Hilda: Succession on behalf of the employer in the course of the jurisdiction, Jubilee studies, Labour Administration, Labour Jurisdiction, Miskolc, Bíbor, 2002, pp. 457-475.

**Dr. CSÁK Csilla – Dr. OLAJOS
István**

egyetemi docensek, PhD
Miskolci Egyetem

**Az egyszerűsített kifizetési rendszer
bevezetése a tagállami közigazgatási
és bírósági rendszerbe – Magyar
Nemzeti Jelentés**

1. Nemzeti közigazgatási intézkedés az egyszerűsített támogatási rendszerben. (SPS)

1.1. Az SPS intézményi jellegzetességei

Magyarországon az SPS rendszert 2009-től vezetik be, így a rendszer működtetésére vonatkozó pontos értesüléseink az idő hiányába még nincsenek.

Az előadás során ezért részben a SPS rendszert érintő kérdésekre illetőleg az SPS bevezetésének magyarországi terveiről tudok beszámolni.¹

Az SPS rendszer bevezetésére Magyarországon azért nem kerülhetett sor, mert nem felelt meg a támogatás bevezetéséhez szükséges információs rendszer és ellenőrzési rendszer az előírt követelményeknek. Az egységes információs rendszer folyamatos kiépítésére sor került és várhatóan 2008 évben lezárul a megfeleltetési folyamat. Így 2009. évben az SPS rendszer bevezetéséhez szükséges technikai és eljárási feltételek adottak lesznek.

A SPS bevezetésére 2004. májusában – az EU csatlakozásunkkal egyidőben – került sor. A SPS (közvetlen kifizetésű területalapú termelői támogatás) rendszere két forrásból tevődik össze:

- egységes területalapú támogatás (SAPS)
- kiegészítő nemzeti területalapú támogatás (top-up), amelynek forrása a magyar költségvetés.

A kifizető ügynökség, melyet Magyarországon Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnak (MVH) hívnak. Ez egy egységes közigazgatási szerv, mely ellát minden az agrártámogatások kifizetésével kapcsolatos feladatot, függetlenül attól, hogy a

**Dr. Csilla CSÁK – Dr. István
OLAJOS**

Associate professors
University of Miskolc

**The application of the single
payment by national
administrations and national courts
– Hungarian National Report**

Translated by Ildikó GYURÁN

1. National administrative measure in the Single Payment Scheme (SPS)

1.1. The institutional characteristics of SPS

In Hungary, the SPS system will be introduced in 2009, so we don't have accurate information concerning the operating of the system yet, because of the lack of time.

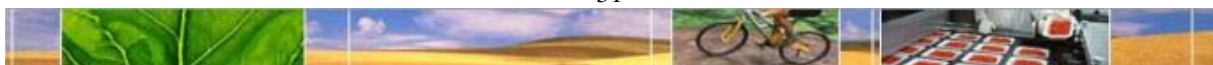
In the article, we can report on questions affecting the SAPS (Single Area Payment Scheme) system and on the plans of SPS introduction in Hungary.¹

The introduction of SPS system could not take place in Hungary, because it did not suit the prescribed requirements of informational and checking systems, being necessary to the introduction of support. Therefore, the continuous development of uniform informational system took place and process of meeting the requirements is expected to happen in 2008. So in the year of 2009, the technical and procedure conditions, necessary to the introduction of SPS system, will be given.

The introduction of SAPS took place in May, 2004 – at the time of our accession to the EU. The system of SAPS (direct payment producers' support based on area) is made up of two sources:

- single area payment scheme (SAPS)
- additional national area payment support (top-up), of which source is the Hungarian budget.

The paying agency is called the Agricultural and Rural development Agency (referred to as Agency) in Hungary. This is a uniform administrative authority, which supplies all tasks related to the payment of agricultural supports, independently of the fact, that

támogatás a vidékfejlesztési vagy a garancia alapból származik. Az MVH formanyomtatványt létesít, a benyújtott támogatási kérelmeket befogadási nyilatkozattal látja el, és visszajelzi a szolgáltatott adatokat a termelőnek. Ezek után a Mezőgazdasági Parcellaazonosító Rendszer² alkalmazásával összevetik a beadott támogatási kérelemben foglalt adatokat a benyújtott támogatási kérelem adataival. Ha az eltérés 5% alatti, akkor az MVH hivatalból módosítja a támogatási kérelmet, és annak megfelelő összeget fizet ki. Ha az eltérés meghaladja az 5%-ot, abban az esetben fizikai ellenőrzést folytat le, vagy közreműködő szervezet³ bíz meg a fizikai ellenőrzés lefolytatására. Amennyiben a túligénylés a fizikai ellenőrzés során sem oldható fel, a földhasználói, vagy tulajdonosi minőség bizonyítására hívja fel a feleket. Ha e tekintetben is összeütközés van két igénylő között, eljárást a bíróság jogerős döntéséig felfüggeszti. Ha kiderül a ténylegesen használt terület mértéke, és a tényleges használó akkor az ő nevére állítja ki a támogatási határozatot, és a megjelölt bankszámlaszámra megtörténik a kifizetés.

Az eljárás fontos résztvevője a kérelmező, aki a terület tényleges használója lehet, az Ügyfélregiszterben szerepel. Ő beadja a támogatási kérelmet, megkapja és egyeztet a visszajelzést, fogadja az MVH megbízólevelével érkező fizikai ellenőrzést végző ellenőröket. Szükség esetén a földhasználati nyilvántartás kivonatával, vagy tulajdoni lappal igazolja a földhasználói minőségét.

Az eljárás esetleges résztvevője, amely közjogi szerződéssel, vagy megállapodás alapján közreműködik a kérelmezett földek tényleges használóra jutó egységeinek megállapításában, az agrárkamara, vagy a gazdajegyzői hálózat szakembere.

Magyarországon az eljárás az esetek 90%-ában közigazgatási jellegű, melyet az esetlegesen felmerülő tulajdoni és használati viták mehetnek át bírósági hatáskörbe. Az eljáró bíróság ebben az esetben az ügyek jellegéből adódóan vagy polgári vagy közigazgatási bíróság lehet. Felfüggesztett eljárás esetében általában polgári peres bíróság, de ha az MVH meghozta a határozatát, abban az esetben közigazgatási bíróság járhat el.

1.2. Pályázatok beadása a támogatáshoz való jogosultsághoz és az egyszerűsített támogatás odaítélése

A SAPS rendszer magyar végrehajtása során a támogatási jogosultság mindig egy évre szól, és minden évben újra kell kérelmezni.⁴ Az adott évre a

the support originates from rural development or from guarantee fund. The Agency establishes a formula sheet, supplies the support applications with a reception declaration, and informs the producers about the supplied data. After that, by means of the application of Agricultural Parcel Identifier System² (APIS), the data of the handed support applications are compared to the data of the APIS System. If the difference is under 5%, then the Agency modifies the support application officially, and pays the correct sum. If the difference exceeds 5%, it carries out physical control, or charge a participating organization³ to carry out the physical control. If the over demand in the course of the physical control can not be resolved, it calls the parties to demonstrate their land-use and proprietary quality. If there is a collision between the two claimants in this respect, it suspends the procedure till the court's final decision. If the size of the really used area come to light, then the Agency makes the support decision in favour of his/her name, and the payment occurs to the given bank account number.

The important participant of the procedure is the petitioner, who may be the real user of the area, and acts in a Client register. He presents the support application, gets and checks the feedback, and receives the controllers making physical control, arriving with the credentials of Agricultural and Rural Development Agency. In case of need, with the abstract of the leasehold register, or with title deed, he/she proves his/her quality of land user.

The potential participants of the procedure are the experts of the chamber of agriculture or the producers' support network, who take part in the determination of units given to the real users of lands according to a public contract or to another agreement.

In Hungary 90% of the procedures have an administrative character that the possibly emerging property and use debates may turn into judicial process. In this case the court may be a civil or an administrative court. In case of a suspended procedure it is generally a civil court which acts. Yet, if the Agency makes the decision, an administrative court may intervene in the case.

1.2. Submission of tenders of entitlement for support and the adjudication of the single payment

During the execution of Single Area Payment Scheme (SAPS), the support entitlement is for a year, and is necessary to request again year by year.⁴ For the

tavaszi elején kiadott FVM rendelet szabályozza a támogatás pontos adottságra érvényes feltételeit. Mint az újonnan csatlakozó országok mindegyike, Magyarország is lehetőséget kapott az uniós támogatások helyi költségvetéséből történő kiegészítésére. Ez hazánkban úgy működik, hogy néhány kiemelt agrárterület az uniós SAPS támogatáson túl még hazai kiegészítő támogatásban (top-up) részesül, aminek részletes szabályait szintén az év elején kiadott, általában 1 évre érvényes FVM rendeletek tartalmazzák.⁵

A megadás feltételeit, a „helyes mezőgazdasági és környezeti állapot” előírásai tartalmazzák, amelyeket azonban csak a fizikai ellenőrzések során ellenőriz a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal. Fizetési jogosultság csak a meghozott határozat jogerőssé válásához kötött, külön jogosultság nincs.⁶

A megfeleltetési kritériumok kidolgozásánál a Magyar Köztársaság jogalkotását nagy mértékben meghatározza az Európai Unióhoz való csatlakozásunk. A „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” illetve „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” fogalmainak és feltételrendszerének kialakítása alapvetően a közösségi támogatási rendszerrel kapcsolódik egybe.

A Közös Agrárpolitika joganyagából alapvetően a 1257/1999/EK tanácsi rendelet (a vidékfejlesztési támogatásokról) és a 1782/2003/EK tanácsi rendelet (közvetlen támogatások) érdemel kiemelés.

A 1782/2003/EK rendelet alapján közvetlen kifizetésben részesülő mezőgazdasági termelő köteles betartani a jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket, továbbá a mezőgazdasági földterületek jó környezeti és ökológiai állapotára vonatkozó előírásokat.

A rendelet III. mellékletében említett, jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket a közösségi jogszabályok a következő területeken állapítják meg: egyrészt köz- állat és növényegészségüggyel, másrészt környezettel, harmadrészt állatok kíméletével kapcsolatban.

A tagállamok biztosítják valamennyi mezőgazdasági földterület, különösen a termelésből kivont termőterületek jó mezőgazdasági és ökológiai állapotának fenntartását. Ennek során a tagállamok (hazánk esetében ez a vidékfejlesztési támogatásokra is kiterjedő rendelet- az egyszerűsített területalapú támogatások és a vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és

given year the order of the Agricultural and Rural Development Ministry, brought in the spring of that year, regulates the valid conditions of support of the given year. As all of the newly acceding countries, Hungary also received an opportunity to complete the union supports from local budget. In our country some emphasized agricultural areas, apart from union SAPS supportings, obtain domestic additional supports (top-up) yet, of which detailed rules are implied in the order of Agricultural and Rural Development Ministry published in the beginning of the year, and are generally valid for 1 year.⁵

The conditions of giving support are implied in the regulations of „correct agricultural and environmental state”, that is controlled only in the course of the physical controls of the Agricultural and Rural Development Agency.⁶ The right to be paid is only bound to the legally binding of decision; there is not a separate entitlement.

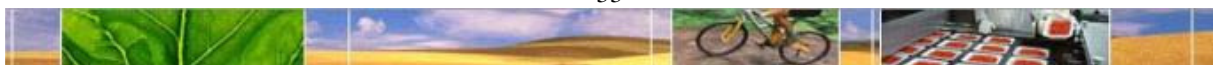
In the development of creating the criteria, the legislation of Hungary is determined considerably by the accession to the EU. The determination of the definitions and condition systems of „Correct Agricultural and Environmental state” and „Correct Economical Practice” is attached to the community support system.

From the legislation of the Common Agricultural Policy (CAP), the 1257/1999/EC (about rural development supports) and 1782/2003/EC (direct supports) Council orders are worth considering.

The agricultural producer coming in for a direct payment based on the Council order 1782/2003/EC is liable to bserve the farming requirements taken in the order, additionally the regulations concerning the good environmental and ecological state of agricultural territories.

The farming requirements mentioned in the III. annex of order 1782/2003 are established on the following areas: on the one hand public- animal- and plant health, on the other hand on the areas of environment and tolerance of animals.

The Member States insure the maintenance of all agricultural territories, particularly the good agricultural and the ecological state of crop lands extracted from the production. Therefore, the Member States(in Hungary it is the order extending the rural development supports- about the definition of the condition system of „Correct Agricultural and Environmental State” and „Correct Farming Practise”

Környezeti Állapot”, illetve a „helyes gazdálkodási gyakorlat” feltételrendszerének meghatározásáról is)⁷ a rendeletben kialakított keret alapján nemzeti vagy regionális szinten meghatározzák a jó mezőgazdasági és ökológiai állapotra vonatkozó minimum-követelményeket, figyelembe véve az érintett területek olyan egyedi sajátosságait, mint a talaj- és az éghajlati viszonyok, a meglévő gazdálkodási rendszerek, a földhasználat, a vetésforgó, a gazdálkodási gyakorlat és a mezőgazdasági üzemszerkezet. Mindez nem sérti a tanácsi rendelettel összefüggésben a helyes gazdálkodási gyakorlatra vonatkozóan alkalmazott előírásokat, valamint a helyes gazdálkodási gyakorlat referenciaszintje fölött alkalmazott agrár-környezetvédelmi intézkedéseket.

Amennyiben a mezőgazdasági termelő a neki közvetlenül felróható cselekmény vagy mulasztás következtében nem tartja be a jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket vagy a jó mezőgazdasági és ökológiai állapotra vonatkozó előírásokat, az előírások megsértésének naptári évében számára nyújtható közvetlen kifizetések teljes összegét csökkenteni vagy törölni kell. A támogatáscsökkentés, illetve a támogatás köréből való kizárás csak abban az esetben alkalmazandó, ha az előírások megsértése a mezőgazdasági tevékenységgel, vagy a mezőgazdasági üzem földterületével kapcsolatos (ideértve a területpihentetés alá vont parcellákat).

Az FVM rendelet célja az, hogy az egyszerűsített területalapú támogatás, illetve a vidékfejlesztési támogatások igénybevétele feltételeként szükséges, egyes nemzeti és európai uniós jogszabályokban előírt minimális gazdálkodási és környezetvédelmi követelményeit határozza meg.

A helyes mezőgazdasági és környezeti állapot kritériumait a rendelet I. melléklete tartalmazza.

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter a meghatározott előírásokon kívül további feltételeket is megállapíthat a támogatások igénybevételéhez. A rendelet hatálya a támogatást igénybe vevő mezőgazdasági termelőkre terjed ki, aki a rendeletben meghatározott követelményeket a gazdaságának teljes területén köteles alkalmazni a vonatkozó támogatás igénylése esetén.

A támogatási szempontok teljesítését a közösségi és magyar jogszabályokban meghatározott pont-rendszer alapján kell elbírálni és értékelni. Ha a szempontok teljesítése esetén a programban elérhető és az elért pontszám különbségének a programban elérhető pontszámhoz viszonyított százalékos aránya nem nulla,

accomplished to the requirements of single area payment supports and rural development)⁷ based on the framework included in the order, define at national or regional level the minimum standards, relevant at good agricultural and ecological state, considering the unique peculiarities of the affected areas, as the soil- and climate relations, the existing farming systems, the land utilization, the crop rotation, the farming practice and the agricultural firm construction. All of this does not offend the regulations applied to the correct farming practice in connection with the EC order, and the agricultural- and environmental protection measures applied above the reference level of the correct farming practise.

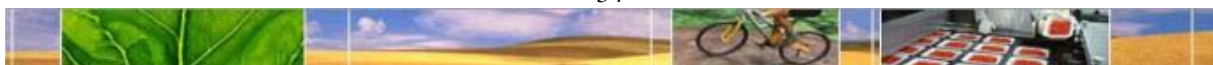
If the agricultural producer in consequence of directly imputable act or result of omission does not observe the farming requirements taken in the law, or the regulations concerning the good agricultural and an ecological state, the whole sum of direct given payments in the calendar year of violating the regulations, has to be reduced or deleted. The reduction of supports, or the exclusion from the circle of the supports is applicable in that case, if the breach of regulations is related to the a) agricultural activity or to the b) agricultural firm's territory (including the parcels under conditioning).

The aim of the order of Agricultural and Rural Development Ministry, is that the minimal farming and environmental requirements, prescribed in national and european union measures, and necessary for the conditions of single area payment, or the rural development supports, have to be defined.

The system of requirements of „Correct Agricultural and Environmental State”, necessary for the recourse of single area payment supports, is included in the 1. annex of the order.

The agricultural and a rural development minister may establish additional conditions apart from the particular regulations to the recourse of supports. The scope of the order expands on the agricultural producers, resorting the supports, who is liable to use the requirements defined in the order on the whole area of his economy in case of claiming the relevant support.

The fulfilment of the support aspects (minimal requirements) has to be considered and appraise on the base of point system defined in community and national legislation. If in case of the fulfilment of viewpoints, the percentage rate of the difference of the realised and the accessible points correlated to the

és

- a) az legfejlebb 10%, akkor a mezőgazdasági termelőnek figyelmeztető levelet kell küldeni,
- b) legfejlebb 20%, akkor az adott évi támogatási összegből 10%-ot le kell vonni,
- c) legfejlebb 30%, akkor az adott évi támogatási összegből 20%-ot le kell vonni
- d) legfejlebb 50%, akkor az adott évi támogatási összegből 50%-ot le kell vonni
- e) legfejlebb 60%, akkor az adott évi támogatási összegből 100%-ot le kell vonni
- f) a termelőt a programból ki kell zárni.

Mivel a támogatások elsősorban területek használatát illetik, ezért ugyanolyan követelmények vonatkoznak a területek egyik vagy másik jogcím szerinti használatjára.

A különleges támogatási jogosultság közé tartoznak a nemzeti top-up támogatás bázisát képező növénytermesztési és állattenyésztési támogatások, a vidékfejlesztési támogatások közé sorolt agrár-környezetgazdálkodási célprogramok.⁸

A top-up támogatások szintén csoportosíthatóak növénytermesztési támogatásokra. A támogatások lehetnek termeléstől elválasztott, részben termeléshez kötött- részben termeléstől elválasztott, és termeléshez kötött támogatások.

Az agrár-vidékfejlesztési támogatások rendszere Magyarországon egységes rendszert alkotva kiterjed a szántóföldi növénytermesztésre,⁹ a gyepgazdálkodásra,¹⁰ ültetvénytermesztésre,¹¹ vizes élőhelyekre,¹² valamint az extenzív állattartásra.¹³

Az időkorlát általában a termelési ciklushoz igazodik, ez általában a kvótaévet jelenti. Az agrár-vidékfejlesztési programok között azonban vannak olyan célprogramok ahol több éves folyamatos gazdálkodás feltételez, így eleve több éves folyamatos a támogatási jogosultság. (Hosszú távú területpihentetés, érzékeny természeti területeken alkalmazható szántóföldi növénytermesztés, gyepgazdálkodás, vizes élőhelyek létrehozása, zombékosok, mocsarak, lápok gondozása célprogramok.)

A top-up támogatások esetén általános feltételek: a termelés kockázatainak viselése, állattartó bejegyzése az ENAR-ba, termeléshez nem kötött támogatás esetén az MVH által megállapított történelmi bázis jogosultság, melyet az előző kvóta vagy támogatási évben támogatást elnyert személyek kaphatnak meg. A kedvezőtlen adottságú területeken a támogatás feltétele az ilyen területté váló minősítése, és a termelés

accessible points of program, is not zero, and

- a) that is at worst 10%, a warning letter have to be sent for the agricultural producer,
- b) that is at worst 20%, 10% has to be deduct from the sum of the support of that year,
- c) that is at worst 30%, 20% has to be deduct from the sum of the support,
- d) that is at worst 50%, 50% has to be deduct from the sum of the support,
- e) that is at worst 60%, 100% has to be deduct from the sum of support,
- f) if it exceeds 70%, the agricultural producer has to be excluded from the program.

Since the supports are concerned the users of the area, same requirements apply to the users of areas with different titles (for example: property, lease, etc.)

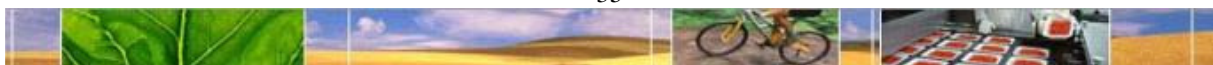
The cultivational and animal husbandry supports, which compose the base of national top-up support, and the agro- environmental economy aim programs rated among the rural development supports, belong to the „special” support entitlements.⁸

The top-up supports can also be grouped into cultivational and animal husbandry supports. The supports can be: separated from production, partly separated or partly bound to production, or bound to production.

The system of agricultural-rural development supports, forming a united system in Hungary, expands on the tillage cultivation,⁹ the lawn farming,¹⁰ plantation growing,¹¹ aquatic habitats,¹² and the extensive livestock production.¹³

The time limit usually acts on the production period, which means the quota year generally. Among the agro-rural development programs are such an aim programs, which suppose more year continuous farming, so the support entitlement is one-year long. (Long-term fallowing, tillage cultivation on sensitive character areas, lawn farming, the formation of aquatic habitats, tuft, marshes, the nurture of moorlands aim programs.)

The general conditions in case of top-up supports: taking the risks of the production, the registration of the keepers of animals into the Uniform Identification and Registry System (UIRS), in case of support not bound to the production, the reference period established by the Agency, that the people, who won quota in the previous or in the year of the support, may obtain.¹⁴ On the areas with an adverse aptitude,

folytatására vonatkozó 5 éves kötelezettségvállalás.¹⁴ Speciális keresztmefeleltetés a „helyes gazdálkodási gyakorlat” az agrár-környezet-gazdálkodás keretében ír elő.

A legfontosabb probléma, hogy az MVH eljárási gyakorlatában nem tudják értelmezni az üzem átruházás fogalmát. Az üzem alatt csak termőföldet és állatállományt értenek, nem pedig a támogatási jogosultságokat is magában foglaló dologösszességet. Konkrét esetben eladásra kerülő tehenészeti telepnél a történelmi bázis jogosultsággal rendelkező eladó a kvótaév megkezdése előtt kötött adásvételi szerződésben eladta az állatállományát, a telephelyét és a történelmi bázis jogosultságát egy vevőnek. Az MVH nem hozott a kvótaév megkezdéséig határozatot, majd az előző tulajdonostól kérte a tejkvóta teljesítését. Miután a sem telephellyel, sem állatállománnyal nem rendelkező tulajdonos nem tudott a kvóta szerint teljesíteni, elvonta a kvóta 20%-át, és a csökkentett kvótát vezette át 1 év elteltével a vevőnek.

Magyarországon igazán komoly gyakorlata a top up támogatások közül az ún. történelmi bázis jogosultságok, valamint a borágazatban az újratelepítési jogok rendszerének van. A történelmi bázis jogosultságok általában a kvótaszabályozás rendszeréhez kötődnek, így tej, cukor, dohány esetében eltérőek a jogosítványok. A tejkvóta üzemhez kötődő jogosítvány, mely az MVH kvótanyilvántartásban szerepel, és a Magyarországnak kiosztott uniós kvóta továbbosztásában nyilvánul meg a közigazgatási szerv-jelen esetben már említett MVH szerepe (2005-ben 1947 280 tonnát jelentett).

Az MVH nyilvántartja a termelőknek leosztott, és a kvótatartalékban maradt kvótákat, melyből a kvótával rendelkező jobb értékesítési lehetőségekkel rendelkező termelő vásárolhat, vagy lízingelhet. De erre lehetőség van, és a kvóta megfelelő hasznosításának minősül a lízingbe adó által, ha más termelőtől szerzi meg az értékesítési jogot. A magyar országos kvóta 5%-át a közvetlenül a fogyasztóknak értékesítő cégek között osztják meg, ez az ún. „közvetlen értékesítési” kvóta. A kvóta adás-vételéhez, és lízingjéhez is az MVH mint közigazgatási szerv jóváhagyása és a kvótanyilvántartáson való átjegyzése szükséges.

A dohánykvóta szabályozása úgy tér el a tejkvótától, hogy itt nincs meg az ún. értékesítési tartalék, így a teljes kvóta a termelőknek leosztott és a

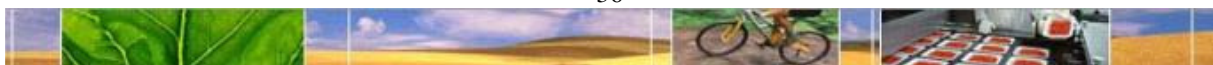
the condition of the support is the qualification of the area, and a 5 year long undertaking of obligations concerning the continuation of the production. The „Correct Farming Practise” prescribes special arrangement in the framework of agro- and environmental economy.

The most important problem is that in the practice of the Agency the definition of the transfer of firm can not be interpreted. Under the firm only soil and livestock are meant and not set of things including the entitlements to support. There was a case of a dairy-farm settlement for sale, in which the salesman with a reference period before the start of the quota year sold his/her livestock, settlement and reference period. The registration into the UIRS and into the Registration System of Estates. The Agency did not pass a resolution until the start of the quota year, and asked the fulfillment of the milk quota from the previous owner. After the owner neither with a settlement nor with livestock could perform according to the quota, the Agency distracted 20% of the quota, and handed over the decreased quota to the customer one year later.

In Hungary really serious practice among the top up supports belongs to the reference period entitlements, and to the system of the replanting rights in the wine section. The reference period entitlements are attached to the system of the quota regulation generally, so in case of milk, sugar, and tobacco the competences can be different. The role of the administrative organism- in this case the earlier mentioned Agricultural and Rural Development Agency- is manifested in the handing on of the entitlement attached to the milk quota, which figures in a quota register of the Agency, and of the union quota handed out to Hungary (in 2005 it meant 1947 280 tonnage).

The Agency registers the quotas distributed among the producers, and the quotas stayed in the quota-reserve, from which the producer who owns quotas and better sale opportunities, can buy, or can lease. But it is possible, and means the suitable utilisation of the quota by the person, who gives leasing, if he/she gets the right for marketing from another producer. The 5% of the Hungarian national quota is divided among firms marketing directly for the consumers, this is the „direct sale” quota. To the sale of the quota, and to its leasing, the approval of the Agency, as an administrative organisation, and the signing into the quota register is necessary.

The regulation of the tobacco quota differs from the milk quota, there is not a „sale reserve”, so the whole quota consists of the quotas giving to the producers

tartalékkvótából áll.¹⁵ A dohány termelői csoportokról szóló rendelet meghozatala után top up támogatás csak e szervezeteken keresztül igényelhetnek, tehát a tcs lesz a kvótajogosult.

A cukorkvóták esetében a termelési jogosultságot a nagy cukoripari cégek, és azok gyárai között osztja le a minisztérium, így az átruházáshoz az adott üzem megvásárlása szükséges, azonban az ügylethez az FVM beleegyezése is szükséges.

Általánosságban elmondható, hogy a támogatáshoz vagyoni értékű jogok nyilvántartása központilag szabályozott, és az átruházáshoz mindenesetben a minimális feltétel az ügylethez való hatósági hozzájárulás, azonban az árba, és az átruházó személyébe általában nem szolt bele a magyar közigazgatás.

A közigazgatási gyakorlat Magyarországon nagymértékben meghatározza a mezőgazdasági jogot, és annak szerepét. A közigazgatási szerveinket az utóbbi időszakban fontos változáson estek át. Az eddig közel 15, önálló működésű, és különböző decentralizációs fokú szervet 2007 év elején összevonták egy közös irányítású, és regionális szinten dekoncentrált nagy intézménnyé, ahol a vezetői felelősség, és a döntési hatáskör e szervezet egyszemélyi vezetőjénél koncentrálódik, így nagy hagyományokkal rendelkező, és jól működő szervek váltak a közigazgatás költségeinek lefaragásának áldozataivá. A megnövekedett feladatokat csak nehezen tudják elvégezni a közigazgatás megmaradt alkalmazottjai, és a vezetői döntést sem tudják megfelelően előkészíteni. Így sok esetben a vállalkozások igyekeznek lekerülni a közvetlen érintkezést a hagyományos agrár-közigazgatással, és csak a támogatásokat leosztó, és munkájukat anyagilag is segítő MVH-val tartják a kapcsolatot. Ez a rendszer nehezen fogja alkalmazni a támogatás feltételül az uniós élelmiszer, állat-egészségügyi és növény-egészségügyi – tehát hagyományos agrár-szakigazgatási előírások betartását igénylő farmtámogatási rendszert.

Az SPS bevezetése nem hatott lényeges élénkítő erővel a magyar agrárszektorra. A hagyományosan erősnek mondható, önálló közigazgatási jogosítványokkal is rendelkező hegyközségi rendszer mellett az agrárkamara kötelező tagságának eltörlése után kiüresedett szervezetté vált, amely fennálló kapacitásainak fenntartására törekszik azáltal, hogy delegált feladatként közreműködik a területi alapú támogatások fizikai ellenőrzésében.

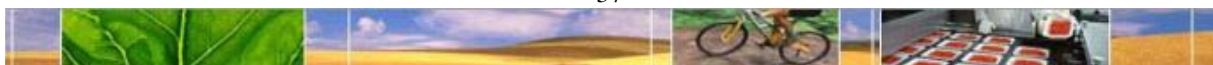
and the quota reserve.¹⁵ After the making of the order about the tobacco producer groups, top up supports can be claimed only through these organisms may demand, so the producer group will be entitled to quota.

In case of sugar quotas the production entitlement is divided between the big sugar industries and their firms by the Ministry, and to the transfer, the buying of the given firm is necessary, but to the transaction the consent of the Ministry is also necessary.

Generally it can be said, that to have a support, the registering of the rights with a financial value are central regulated, and the minimal condition of the transfer is the administrative contribution of the deal, but the Hungarian administration does not interfere into the price, and into the person of the transferor.

The administrative practice defines the agricultural right and its role considerably in Hungary. Our administrative authorities have gone through an important change, recently. Nearly 15 organizations, with independent function, and different degree of decentralization were unified in a big institution with a common management on regional level; where the responsibility of the management, and the decision competence is concentrated in one person's hand. Therefore, organs with big traditions and good work, turned to be the victims of the reduction of the public administration's expenses. The growing tasks can be done with difficulties by the remained employees of public administration, and the managerial decision cannot be prepared adequate. So the entrepreneurs try to avoid in many cases the direct contact with the agricultural administration, and keep the contact only with the Agency dealing with supports, which help their work financially. This system will employ the traditional agrarian-management farm support system with difficulties, which is the condition to keep the requirements regarding food coming from the EU, animal public health and plant health.

The introduction of single payment support system did not make essential vitalising impact on the Hungarian agricultural sector. In addition to the wine village system, which can be said traditionally strenght, and has independent administrative rights, the Chamber of Agriculture, after the obligatory abolition of the membership, became an empty organisation, which strives for the maintenance of its existing capacities by participating, as a delegated task, in the physical control of the single area payment support.

Magyarországon a fiatal gazdálkodók támogatása, mint életkezdés, és a gazdaságot átvevő támogatás szerepel az Új Magyarország Vidékfejlesztési Tervben, azonban a tervben szereplő támogatásra konkrét rendelet még nem jelent meg. A jelenleg tervezett formában, a frissen létrehozott gazdaságok is kaphatnak támogatást a gazdaság feltőkésítésére, és a minimális infrastruktúra kiépítésére. Véleményünk szerint ehhez a támogatási formához a farm alapú támogatási rendszerben akkor lehet létjogosultsága, ha ehhez kellő támogatási jogtartalék áll majd rendelkezésre, és ha átvett gazdaságról van szó, akkor annak élő támogatási jogosultsággal kell kezdenie.

A hazai modell kialakításánál az alábbi agrárpolitikai szempontok érvényesültek:

- a mezőgazdasági termelés fejlődésének elősegítése azáltal, hogy a gazdálkodók biztonságát erősítsük a jelenlegi földhasználati viszonyok stabilizálásával, kiegyensúlyozott földpiac fenntartásával,
- az állattenyésztési ágazatok preferenciájának maximális figyelembevétele,
- a piaci viszonyokhoz igazodó kiigazítás ösztönzése,
- az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programmal (ÚMVP) való teljes összhang megteremtése.

Magyarország a nemzeti támogatás-politikai célkitűzéseinek érvényesítését az adott jogszabályi korlátok között lehetősége van. Az egyszerű döntéseket igénylő választások jelentős részéről a szakmai konszenzus már kialakult, így:

- a minimális 1 hektár üzemméretéről,
- a termeléshez kapcsolt ágazatok köréről,
- a bázisidőszakról.

Néhány ugyancsak EU 27-re egyaránt vonatkozó lehetőségen alapuló kérdés még nyitott, így:

- a jogosultság földdel vagy anélkül történő értékesítésének szabályai,
- a speciális állatfajok (szürkemarkarha, rackajuh stb.) külön támogatása az ún. 69. cikk alapján,
- az ún. „10 hónapos szabály” alkalmazására vonatkozó nemzeti döntések (pl. a 10 hónap kezdete)
- a hagyományos nemzeti tartalék mértéke és igénylésének szabályai.

Az SPS első évében kiosztásra kerülő támogatási jogosultság két komponensből áll. A regionális komponens az, amely minden, a tárgyévben bejelentkezett, a jogosultsági kritériumoknak megfelelő, jogosult területtel rendelkező földhasználót megillet. A kiegészítő komponens (ami üzemenként differenciál) a másik.

Amennyiben feltételezzük, hogy 2008-ban, a SAPS

In Hungary the support of young smallholders, as the support for life start, and for taking over the economy, performs in the New Hungary Rural Development Plan, but about the support of the plan a concrete order has not been established yet.

In the form planned currently, the economies created fresh may get a support for capitalising the economy, and for the development of the minimal infrastructure. According to our opinion this support form (SPS) with farm basis, may have reason for the existence, if a support right reserve is available, and if we talk about received economy, than it has to begin with a real support entitlement.

By forming of the domestic model, the following agricultural political viewpoints shall prevail:

- the promotion of the development of agricultural production by strengthening the producers' safety by means of stabilizing the present leasehold relations, of balanced land market's maintenance,
- the maximum respect of the preference of animal husbandry sections,
- the stimulation of the structural correction concerning the market relations
- the creation of full harmony with the New Hungary Rural Development Program.

Hungary has opportunity to validate the national support-political aims according to the legal provisions. There has already been reached a consensus about the considerable part of the choices demanding simple decisions, i.e.:

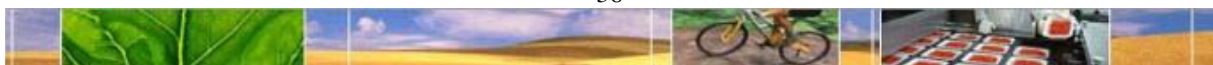
- the minimal 1 hectare of firm size,
- the circle of the sections joined to the production,
- the base period.

Some questions, concerning the 27 Member States, are open yet, i.e.:

- the rules of sale of entitlement with or without land,
- the separate support of special species (like the famous *Hungarian cow*) based on Article 69.
- the national decisions concerning the application of „10 months rules”
- the measure of traditional national reserve and the rules of its request

The support entitlement distributed in the first year of SPS, consists of two components. The regional component is the one to which is entitled all the land user, registered in that year, met the entitlement criteria and has appropriate land. The other is the additional component which differs according to the firms.

If we suppose, that in 2008, in the last year of SAPS

rendszer utolsó évében 5,0 millió hektár területen kerül szétosztásra a SAPS keret, akkor ez 128,2 euró/ha támogatást jelent. Ezért célszerű az SPS regionális komponensét úgy beállítani, hogy az agrárpolitikai célok figyelembevételével lehetőleg közel legyen a 2008-ban esedékes 128,2 hektár euró/ha SAPS támogatáshoz 2009-ben is.

Az SPS top up alapvetően másképp működik, mint a SAPS top up. Az alapot a termelő, a gazdaság, vagy az üzem rendelkezésére álló SPS jogosultsága képezi. A nemzeti kiegészítés az EU-s pénz olyan társfinanszírozása, ahol a nemzeti komponens mértékének a jogosultság névértékének 30%-án belül kell maradnia.

A termeléshez kapcsolt komponens nemzeti kiegészítés egyszerű, minden jogcímet külön egészítünk ki, az EU-15 adott jogcímeire vonatkozó támogatásának maximum 30%-ával 2009-2010-ben, 20%-ával 2011-ben és 10%-ával 2012-ben.

1.3. Bizonyítás és szankciók

A kérelmek formai ellenőrzését az MVH megyei Kirendeltségének Kérelmezési Osztálya ellenőrzi. Amennyiben a kérelmezett terület nem felel meg, formailag elutasításra kerül. A kérelmekből minta alapján kiválasztott termelőket/területeket a megyei Helyszíni ellenőrzési osztály munkatársai illetve a FÖMI ellenőrzik. Erről a 28/2007 FVM rendelet 12. szakasza rendelkezik. A kérelmek tartalmi ellenőrzése központilag történik: a Formai ellenőrzés lezárása után összevetik egy ún. keresztellenőrzéssel az országos blokkonkénti igényléseket és a mért területeket. A bizonyítás eszköze az általa benyújtott kérelem. Kiegészítő támogatás esetén: kérelem, szerződés, felvásárlói nyilatkozat, szakértői vélemény.

A FÖMI légi felvételeket készít a gazdasági év különböző időszakaiban, a növények növekedési fázisaiban, ezeket összevetik a kérelemben szereplő adatokkal. A helyszíni ellenőrzés szakemberei GPS műszerrel a helyszínen ellenőrzik a területeket, a vetett növénykultúrát, a HMKÁ-nak való megfelelést. Az ellenőrzés eredményei a Hivatal által használt informatikai rendszerbe kerülnek, amely kiértékeli és hiányossága esetén a szankciókat használja. A szankciók mértékéről, alkalmazásáról a 28/2007 rendelet rendelkezik.

Központilag a formai és helyszíni ellenőrzések elvégzése és rögzítése után, ún. keresztellenőrzést futtatnak le az MVH által használt programon.

system, the SAPS distributes the SAPS frame on 5 million hectares of area then this means support of 128,2 Euro/hectare. It is reasonable to set the SPS regional component in a way with regard to agro political aims in order to be closer to the 128,2 euro/ha SPS in 2008, in 2009 too.

The SPS top up works fundamentally different compared to SAPS top up. The SPS entitlement of producer, economy, and firm constitute the basis. The national supplement is the co-financing of the EU money, where the measure of national components shall stay within 30 % of the nominal value of the entitlement.

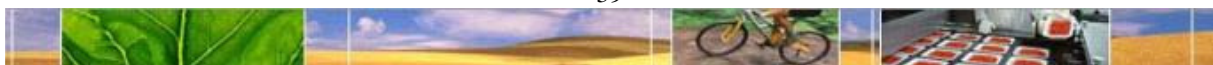
The national complement all titles separately, with maximum 30 % of supports concerning EU 15 between 2009-2010, and in 2011 by 2 %, in 2012 by 10 % supplement of component joined to the production is simple.

1.3. Proof and sanctions

The formal control of the applications is done by the Petitional Department of county office of Agricultural and Rural Development Agency. If the requested area does not suit, it gets to a rejection formally. The producers/areas selected from the applications based on a sample are controlled by the the colleagues of county field controller department or the Institute of Geodesy, Cartography and Remote Sensing (FÖMI). This can be find in the 12.§ of the 28/2007 (IV.20.) order of Agricultural Ministry. The control of the content of the applications happens centrally: after the sealing of the formal control the requirements in national blocks with a cross-control is compared to the measured areas. The device of the proof is the application handed in. In case of an additional support: application, contract, declaration of purchasing, expertise.

The FÖMI prepares air shot in the different periods of the financial year, in the increase phases of the plants, and these are compared with datas of the application. The experts of on-the-spot investigation control the areas on the spot with a GPS, and the made plant culture. The results of the control get into the informatics system used by the office, which evaluates it, and uses sanctions in the cases of deficiency. See in the 13. and 15.§. of 28/2007.(IV. 20.) Agricultural order.

After these controls they make a correspondence examination with a program used by the Agency.

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal rója ki a szankciókat. A szankció büntető jellegű: pénzbírság, támogatás elvonása, támogatásból kizárás. A szankciók mértékéről, az alkalmazásáról a 28/2007. (IV.20.) rendelet 13. és 15. §-a rendelkezik.

2. A bíróság szerepe az egyszeri támogatási jogosultsági vitákban

Határozat felülvizsgálata a közigazgatási jog területét érinti. A kirendeltség csak továbbítja a bírósági keresetlevelet a Jogorvoslati Osztályra. Éves szinten 300-400 peres eljárás. Az SPS bevezetésével- mint általában új rendszerek bevezetésével- a peres eljárások száma ugrásszerűen megnő.

Összefoglalás

Magyarországon a farmtámogatási rendszert 2009-ben tervezik bevezetni. Az országjelentés elkészítésében tehát a Magyarországon 2004-től alkalmazott egyszerűsített támogatási rendszert, (SAPS) és végrehajtását elemeztük

A támogatási rendszer főbb résztvevői a kifizető ügynökség, melyet Magyarországon Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési hivatalnak neveznek, ő látja el az igénylőket formanyomtatvánnyal, ő vezeti az Integrált Igazgatási és Ellenőrzési rendszert (IIER). A másik fontos résztvevő a kérelmező, aki benyújtja a támogatási kérelmet, és adatokat szolgáltat a földhasználat adatiról, a harmadik fontos résztvevő a kérelmezőt ellenőrző szervezetek és közreműködő szervek.

A benyújtott támogatási kérelemben a kérelmező nyilatkozik arról, hogy gazdálkodásában betartja „a jó ökológia állapot” előírásait. Ezt a hivatal az IIER adataival való összevetéssel, távérzékeléssel, és helyszíni ellenőrzéssel is ellenőrizheti. Az ellenőrzésben részt vehetnek közreműködő szervezetek, akik a kifizető ügynökség nevében az ő képviselőjeként járnak el, tevékenységükért közvetlenül az ügynökség felel, belső viszonyait a köztük létrejött közjogi szerződés, vagy közigazgatási együttműködési megállapodás szabályozza.

A földalapú SAPS támogatást hazánkban kiegészíthetik az ún. „top up” támogatások, melyek a megkettőzött CAP létrejötte miatt tarthatnak fenn a 2004-ben

The Agricultural and Rural Development Agency imposes sanctions. It has punisher character: fine, the distraction of support, exclusion from support. The 13. and 15.§. of 28/2007. (IV.20.) order of Agricultural and Rural Development Ministry dispose about the measures and application.

2. The role of the court in the debates concerning the single payment support entitlement.

The review of a decision affects the area of administrative law. The branch office sends the judicial statement of claim to the Department of Remedy. There are 300-400 legal proceedings yearly. With the introduction of SPS- as generally with the introduction of any new system- the number of the legal proceedings grows by leaps and bounds.

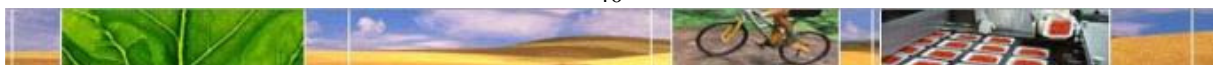
Summary

About the report of Hungary with title: The introduction of the Single Payment Scheme into the administrative and judicial system of the Member States.

The farm support system is planned to be introduced in 2009 in Hungary. In the completion of the report we analysed the Single Area Payment Scheme (SAPS), which has been adopted since 2004, and its execution. An important participant of the support system is the paying agency, which is called in Hungary the Agricultural and Rural Development Agency, which establishes a formula sheet, and directs the Integral Administrative and Controlling System. (IACS)

Another important participant is the petitioner, who files the support application., and supplies datas about the land utilization, the third important participants are the organisations controlling the petitioner and the participating organs. The petitioner makes a statement in the support application about that, in his economy he observes the regulations of „good ecological state”. The Agency controls this by the comparison with datas of the IACS, or by distance perception, and by on-the-spot investigation. In the controlling participating organisms can take part, who act as the representative of the paying agency, in its name, and the agency is responsible for their activity directly, their inner relations are regulated by their civil contract or administrative cooperation agreement.

The land based SAPS support can be complemented with national „top up” support, which can be kept by the countries acceding in 2004, until 2013 because of

csatlakozó államok 2013-ig. Tehát e támogatások az SPS rendszer első időszakában is jele lesznek Magyarországon. A „top up” támogatásoknak két főbb fajtája van. A piaci alapú támogatások, melyek termeléshez kötött, termeléstől részben elválasztott, és termeléstől elválasztottak lehetnek. Ezen túl beszélhetünk a vidékfejlesztési támogatások közé sorolt agrár-környezet-gazdálkodási támogatásokról, melyek a szántóföldi növénytermesztésre, gyepgazdálkodásra, ültetvény-termesztésre, vizes élőhelyekre, és extenzív állattartásra vonatkozó programokon belül további célprogramokat hoznak létre. E programokra vonatkozóan a „helyes gazdálkodási gyakorlat” előírásait kell betartani, melyek a jó ökológia állapotnál sokkal összetettebb előírásokat tartalmaznak, és támogatási formáiként eltérőek.

A feltételek betartásában az önálló közigazgatási egységként kialakított MVH-t 2006-tól egyegységes hivatal, a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal segíti, amely azonban nem mindig képes az eddig önálló közigazgatási szervként működő, és hatósági feladatit önállóan gyakorló osztályait egyegységes irányítási rendszerben összefogni. A magyar szakigazgatási rendszer önszerveződési szintjein elhelyezkedő köztisztviselők közül a közigazgatási feladatokat is ellátó hegyközségi rendszer a legjelentősebb, e rendszer mellett eltöprel a kötelező tagság megszüntetésével kiegészítő közigazgatási feladatokat ellátó, több helyi szervezettel rendelkező agrárkamara.

A támogatásokkal kapcsolatban 300-400 bírósági ügy keletkezik országszerte, mely az MVH szerződési gyakorlatának eredményeképpen szinte csak a Fővárosi Bíróság előtt zajlik. Azért e peres ügyek viszonylag kis száma, mert a magyar alkotmánybíróság döntése szerint a pályázatos formában kiírt agrártámogatások nem peresíthetők.

the formation of doubled CAP (Common Agricultural Policy) So these supports in the first period of the SPS will be presented in Hungary. The „top up” supports have two main kinds. The supports with a market basis, which can be bound to production, partly separated from production, or separated from production. And we can also talk among the rural development supports about agricultural- environment economy supports, which can establish within programs of tillage cultivation, lawn farming, plantation growing, aquatic habitats, and extensive livestock production, additional aim programs. Relevant to these programs the regulations of „Correct Economical Practise” have to be observed, which contains more complex regulations than the good ecological state, and has different support forms.

Since 2006 an unified office, the Agricultural Management Office helps the work of the Agency, but this office can not always concentrate its self-employed departments in an unified management system. Among the civil corporations settling down in the self-organization levels of the Hungarian management system, the wine village system, supplying administrative tasks, is the most considerable, the Chamber of Agriculture providing with more local organisms and supplying administrative tasks by the annulment of the obligatory membership, looks small beside this.

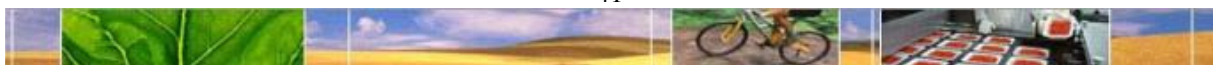
In connection with the supports 300-400 court cases arises throughout the country, which procedure happens almost always in Capital Court as a result of the contract practise of the Agency. There is a relatively little number of court cases, because according to the decision of the Hungarian Constitutional Court, in the tender form announced agricultural support cannot be sued for.

Lábjegyzet

- ¹ SZILÁGYI János Ede: A piacszabályozás intézményi rendszere. In: CSÁK Csilla (szerk.): *Agrárjog*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2006, 352-356. o.
- ² SZILÁGYI: MePAR. In: CSÁK (szerk.): *Agrárjog*. 185-186. o.
- ³ Bővebben lásd OLAJOS István: Közjogi szerződések. In: CSÁK (szerk.): *Agrárjog*. 343-347. o.
- ⁴ 28/2007. (IV.20.) FVM rendelet.
- ⁵ 29/2007. (IV.20.) FVM rendelet.
- ⁶ 2007. évi XVII. törvény.
- ⁷ 4/2004. (I.13.) FVM rendelet.
- ⁸ Termeléstől elválasztott támogatások például: bika- és anyajuhentesztés meghatározott területeken, részben

Footnotes

- ¹ SZILÁGYI János Ede: The institutional system of market regulation In: CSÁK Csilla: *Agricultural Law*. Miskolc, 2006, Novotni Publisher, pp. 352-356.
- ² SZILAGYI: MEPAR. In: CSÁK (ed.): *Agricultural law*. pp. 185-186.
- ³ See more in OLAJOS István: Public law contracts. In: CSÁK (ed.): *Agricultural law*. pp. 343-347.
- ⁴ See in 28/2007 (IV.20.) Agricultural order.
- ⁵ See in: 29/2007 (IV.20.) Agricultural order.
- ⁶ Act XVII of 2007.
- ⁷ 4/2004.(I.13.) Agricultural order.
- ⁸ Supports separated from production are for example: bull and ewe husbandry supports in special

elválasztott, részben kötött támogatások például a Burley és Virginia dohánytermesztés, tehéntartás, rizstermesztés, kötött támogatások: anyajuh tartás, meghatározott zöldség termesztés stb.

⁹ A programon belül lehet: alap, gazdálkodó, ugaroltató, különleges növény- és zöldség-termesztési célprogramok.

¹⁰ A programban levő célprogramok: alap, ökológiai, érzékeny természeti területek gyepgazdálkodása.

¹¹ Integrált, ökológiai, különleges termesztési célprogramok.

¹² Extenzív halastó kialakítás, nádas, vízi élőlények utánpótlása, cserje, lápok, mocsarak.

¹³ Ökológiai állattenyésztési célprogramok, őshonos állatok tartásának támogatása.

¹⁴ 29/2007. (IV.20.) FVM rendelet 4-6. §.

¹⁵ 56/2003. (V.23.) FVM rendelet.

areas; partly separated and partly bound supports are: cultivation of Burley and Virginia tobacco, female cow keeping, cultivation of rice; bound to production supports are: ewe keeping, some field vegetable production etc.

⁹ Inside the program can be: basic, farming, long-term fallowing, production of extraordinary field vegetables and plants etc. aim programs.

¹⁰ The aimprograms inside the program: basic, ecological, lawn farming in sensitive natural areas.

¹¹ Integrated, ecological, extraordinary plantation growing aim programs.

¹² The development of extensive fishpond, reed farming, the formation of aquatic habitats, tuft, marshes, moorlands.

¹³ Ecological livestock production aim programs, the support of keeping of native animals.

¹⁴ § 4-6 of 29/2007 (IV. 20.) Agricultural order.

¹⁵ Formed by the 56/2003.(V. 23) Agricultural order.

A casertai CEDR Konferencia konklúziói

**XXIV Európai Agrárjogi Kongresszus és
Kollokvium Caserta (Nápoly)
2007. szeptember 26-29.**

Fordította: dr. GYURÁN Ildikó

I. Bizottság – Közös Agrárpolitika, a WTO új szabályai és a regionális egyensúly

A KAP és a WTO szabályai közötti kapcsolat az egyik legérzékenyebb és legtöbbször vitatott területe mind az Európai Közösségnek, mind pedig a nemzetközi kereskedelmi jognak, egy állandó vitapont, melyet a WTO többoldalúsága is igazol. A „gazdaságok globalizációja” a különböző mezőgazdasági rendszereket és politikákat nap, mint nap kapcsolatba hozza egymással, ezáltal jogi szempontból is jelentős hatást okozva, mivel a nemzeti politikák, multilaterális döntések és a reformokról való tárgyalások mind kölcsönösen érintettek.

A KAP az elmúlt öt évtizede során lényeges és pozitív szerepet játszott abban, hogy Európát a 60-as évek élelemhiányos helyzetéből teljesen önellátóvá, elegendő mennyiségű élelmet biztosító Európává tette, habár néhány mellékhatással, beleértve a 80-as, 90-es évek többlettermelését.

Az egyszerűsített támogatási rendszert (SPS) a tagállamok különböző módon iktatták be, különösen igaz ez a szétválasztás 'decoupling' alkalmazását illetően. Mindazonáltal a teljes szétválasztás modelljének többségi alkalmazása Európát a piaci egyensúlytalanság helyzetébe sodorta mind Európán belül, mind pedig annak határain kívül is. Néhány stratégiaileg elsődleges termék – így különösen a gabona – termelése hanyatlott, míg a világpiacon a kereslet irántuk növekedett, különösen néhány feljövő állam gyors fejlődésének eredményeként, amely országok bevételei növekedtek, és ezáltal ezen országok felvevő kapacitása is nőtt. Végeredményképpen a gabonaárak növekedése a nemzetközi piacon, Európán belül is problémát okozott, ahol a stratégiai termékek iránti szükséglet megnőtt. Továbbá az egyszerűsített támogatási rendszer végrehajtásának módjai az EU tagállamaiban különbözőek, így lényeges eltérés van a jogosultságok eladásának kedvezményes adózási eljárásában (amikor a vagyoni értékű jog eladása független a föld eladásától). A jogok átruházása bizonyos esetekben

Conclusions of the CEDR Conference

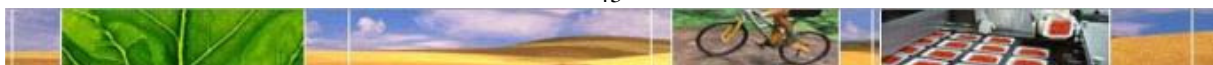
**XXIV European Congress and
Colloquium of Agricultural Law
Caserta (Naples) 26-29 September 2007**

Commission I – Common Agricultural Policy, new rules of WTO and regional equilibrium

The relationship between CAP and WTO rules is one of the most delicate and lively issues both of the EC- and of the international trade law, as the continuous controversy, displayed in the multilateral context of WTO, confirm. The „globalization of economies” puts different agricultural systems and policies in touch with each other every day, causing significant effects also from a juridical point of view, since national policies, multilateral decisions and negotiations on reform are mutually affected.

The CAP, during its five decades, has played an essential and positive role in bringing Europe from the situation of food shortages of the early 60s to a complete selfsufficiency and food security, although with some collateral effects in terms of excess production, in the 80s and 90s.

The single payment system has been enacted in some different ways by the European member States, especially with regard to the partial decoupling options allowed by the European regulations. Nonetheless, the prevailing choice for total decoupling has brought Europe to a situation of market imbalance, both in the internal and in the international context. The production of some strategic primary products – especially of grains – has declined, while the world market is seeing an increasing demand, mainly as a consequence of the rapid development trends of some emerging countries, whose incomes are rising and diets are changing. As a result, the rise of grain prices on the international markets is causing problems also inside Europe, where a need for strategic stocks is emerging. Furthermore, the way the single payment scheme has been implemented in some EU member States, particularly because of a preferential tax treatment of the sale of entitlements (when not linked to the land sales), has in some cases encouraged especially the smaller farmers to sell their SPS

támogatott, különösen a kisebb farmerek SPS jogainak eladása, amely megakadályozza ezen termelők termelésének folytatását.

Ezen jogosultságok magas tőkeértéke néhány tagállamban korlátot jelent azok számára, akik folytatni szeretnék a termelést, valamint azok számára, akik új belépőként mezőgazdasági termelést kívánnak folytatni. A rendszer igazságos és átlátható működtetése szempontjából fontos szerepe lesz a tagállamok nemzeti tartalékrendszerének.

Néhányak véleménye szerint, a mezőgazdasági támogatás szétválasztása (decoupling) a legfőbb oka a korábban már említett bonyolult piaci helyzetnek. Így az Unió jogalkotói megállapították, hogy a 2003-as KAP reform megfelel a WTO Megállapodás követelményeinek, mégpedig a zöld doboz alapelveinek, bár az USA-gyapot eset kapcsán kifejtett Panel vélemény alapján ez megkérdőjelezhető, mert nem felel meg a decoupling szigorú értelmezésének.

A WTO által megkívánt szétválasztás teljesítéséhez, az EU-nak alkalmaznia kell a kereszt-megfeleltetést, különös tekintettel a környezeti szempontokra, valamint az egyszerűsített támogatás kiterjesztését és a hozzá kapcsolódó összeg nagyságának növelését. Az ezt követő multilaterális tárgyalásokon meg kellene vitatni az EU-n belüli szétválasztás és kereszt-megfeleltetés szempontrendszerét, kihangsúlyozva, hogy a méginkább környezet-orientált SPS hogyan segíthetné a változatos és multifunkcionális mezőgazdaságot. Továbbá hasznos lenne még azelőtt tárgyalásokat folytatni az USA-val, megvitatni a stratégiai elsőleges termékek készletének létrehozását is az országokban (legtöbbjük, hogy ellensúlyozzák az USA piacának gazdasági hatásait, a kereskedelmi hiány finanszírozására ösztönzik az Uniót, mely negatívan hat az USA rendszerének azon képességeire, hogy készletet termeljen.)

Unió szinten a regionális egyensúly legfőbb problémája az északi és déli részek különbségén érezhető. És még inkább érezhető ez az új tagállamok mezőgazdaságában, ahol az alacsony bevételek és más strukturális nehézségek megerősítik az Uruguay-forduló piacra vonatkozó előírások negatív hatásait. Ezáltal az új EK országok a szokásosnál is érzékenyebben reagálnak a világgiazi változásokra, valamint a csatlakozás során kompromisszumként kialakult KAP 1. és 2. pillér anyagi javainak elosztó mechanizmusát sérelmezik. Globálisan nézve a nemzetközi közösség a regionális egyensúly problémájával szembesül, mely problémát gyakran a regionális kereskedelmi megállapodások és szabadkereskedelmi megállapodás tárgyalásaival, valamint az EK-ben a társulás

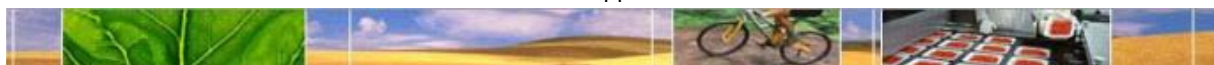
entitlements, and this will prevent them resuming production.

The high capital value placed upon entitlements in some member States represents a barrier to those wishing to resume production, and also to those entering agriculture as new entrants. This places great importance on the operation of the national reserve by the member States in an equitable and transparent manner.

The decoupling of agricultural support, in someone's opinion, is the main cause of the difficult market situation mentioned above. But the way it's been interpreted by the European lawmakers in the 2003 CAP reform seems to be compliant with the WTO Agreement on Agriculture requirements, namely the green box principles, although some raise doubts, mainly due to the Panel's opinion expressed in the recent US-Cotton case, seeming to adopt a strict concept of decoupling.

To the aim of reinforcing the WTO compliance of the decoupling, Europe should give the cross compliance, especially with regard to its environmental aspects, a broader relevance in granting the single payments, and even in determining their amount. This could be an issue to put under discussion in the further multilateral negotiations, where EU countries should share a common and mutually agreed position, highlighting how a more environmentally-oriented SPS would help also the diversified and multifunctional agriculture. In addition, it could be very useful to negotiate early with the US, in order to discuss the creation of stocks of strategic primary products in that country as well (most of all, to counter-balance the economic effects of the US market loan deficiency payments, which seem to negatively affect the ability of the US system to create such stocks).

At the European level, the main problems of regional equilibrium are felt with regard to the differences between the northern and the southern part of Europe. And even more they're felt with regard to the new member States' agriculture, where low incomes and other structural difficulties could boost the negative effects of the market access measures imposed by the Uruguay Round trade agreements, making the new EC countries more sensitive to the changes in the world markets, and causing some complaints by them, especially about the distribution mechanisms of the resources of the first and of the second CAP pillars. Whereas, from a global perspective, the international community seem to face the problems of regional equilibrium, which sometimes are caused

alapelveiként rögzített kereskedelem liberalizációja és a gazdasági integráció okoz.

Végül, az európai multifunkcionális mezőgazdaságot támogatni kellene a liberalizált kereskedelmi rendszer modelljeként az új mezőgazdasági WTO tárgyalásokon, nagyobb figyelmet fordítva a nem-kereskedelmi kapcsolatoknak.

II. Bizottság – Igazságszolgáltatás és vitarendezés az agráriumban

A II. Bizottság a következő megállapításokat, következtetéseket és javaslatokat tette:

1. Választott bírászkodás

A mezőgazdasági tulajdonnal kapcsolatos viták elrendezésére minden államban – egy általános rendelkezés alapján – lehetőség van választott bírászkodásra. Általánosságban a törvényi szabályok az UNCITRAL modellt követik. Anglia 1996-ban megalkotta nemzetközileg alkalmazható szabályokat tartalmazó Választott bírászkodási törvényét.

Azon országok, melyek alkalmazzák az UNCITRAL szabályait: Argentína, Ausztria, Finnország 1992, Németország 1997, Magyarország, Olaszország 2006, Hollandia, Norvégia 2004, Lengyelország 2005, Románia, Skócia, Spanyolország, Svájc, és az USA néhány állama. És amelyek nem alkalmazzák az UNCITRAL szabályokat: Anglia, Wales, Franciaország, Luxemburg, és az USA néhány állama. Az USA-ban a választott bírászkodás helyett a közvetítői eljárás, vagyis a mediáció kerül előtérbe. A legtöbb országban a választott bíróság eljárása és ítélete is zártkörű, kivéve Norvégia, ahol az ítélet nyilvános mindaddig, amíg a felek közösen nem kérik a zártkörűséget.

A II. Bizottság elfogadta, hogy a választott bíróságok eljárásának szabályait le kell fektetni. Azon országok, akiknek nagyobb cselekvési szabadságuk van a szabályalkotást illetően, ott a rendszer jól működik. Ezért a Bizottság egyetértett abban, hogy egy kellően rugalmas, alkalmazkodó eljárást kell előnyben részesíteni.

2. Speciális bíróságok

Olaszországban, Franciaországban és Németországban speciális mezőgazdasági bíróságok vannak. Finnországban a mezőgazdasági iparágban a gazdák és

by the trade liberalisation itself, mainly by negotiating regional trade agreements and free trade agreements, in that way creating areas of free trade and economic integration, often based on the EC experience as a model.

Finally, the European multifunctional agriculture should be promoted as a model for a liberalised trade regime in the WTO negotiations for a new Agreement on Agriculture, aiming to give some more relevance to non-trade concerns.

Commission II – Jurisdiction and alternative dispute settlement resolution in agriculture

Commission II presents the following considerations, conclusions and recommendations:

1. Arbitration

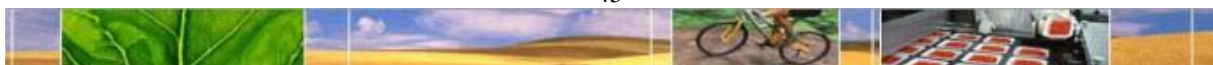
There is general provision in all countries for rural property disputes to be settled by Arbitration. In general the statutory rules follow the UNCITRAL model. England has internationally useable rules as set out in the Arbitration Act 1996.

The countries that have adopted the UNCITRAL Rules are: Argentina, Austria, Finland 1992, Germany 1997, Hungary, Italy 2006, Netherlands, Norway 2004, Poland 2005, Rumania, Scotland, Spain, Switzerland, USA some states. Those that have not adopted UNCITRAL Rules: England, Wales, France, Luxemburg, USA some states. The USA seems to have moved away from Arbitration in favour of Mediation. In most countries the arbitration proceedings and awards are private but Norway allows awards to be made public unless the parties agree on privacy.

It was accepted in Commission II that there must be rules of Arbitration Procedure. Those countries who had more freedom of action within the rules found their system worked well. Commission II agreed that a reasonably adaptable procedure was preferred.

2. Specialised Tribunals

Italy, France and Germany have specific rural Tribunals. Finland has an Appeals Board for Rural Industries dealing with matters between farmers and

az állam közötti ügyek elintézésére Jogorvoslati Bíróságot állítottak fel. Általánosságban elmondható, hogy ezek a speciális bíróságok jól működnek. A II. Bizottság nem talált kivétnivalót a bíróságok működését illetően, így elfogadta, hogy a nemzeti államok feladata az ezzel kapcsolatos saját szabályozásuk felállítása.

3. Független bírák

Hollandia és az Egyesült Királyság a független bírák (független szakértők) rendszerét alkalmazza. Ezek a bírák szakképesítéssel rendelkező szakértők, akik dönteni tudnak az ügyről. A rendszer általában bér vagy a vitatott érték alapján működik.

4. Mediáció

A közvetítói eljárás sokkal inkább előnyben részesített a legtöbb államban, mint más eljárások. Egy kínai jelentés is bizonyítja, hogy a mediáció szépen kifejlődött. A II. Bizottság nem állt ki amellett, hogy az „Irányelv tervezet” (SEC/{2004}1314) „a polgári és kereskedelmi ügyletek mediációjának bizonyos aspektusáról”, melyet az Európai Bizottság indítványozott, el kellene készíteni. Nem látták szükségesnek a mediáció formálisabb felépítését, ahhoz, hogy sikeresen működjön, elég hogy önkéntes és az eljárás rugalmas. Nem lehet kötelezővé tenni a közvetítói eljárást a bírói meghallgatás előtt sem. Ez egyrészt nem praktikus és ellentmond a bírósághoz forduláshoz alapjogának is (Emberi Jogi Egyezmény 6. cikk). Másik oldalról a mediáció csak késlelteti a bírósági meghallgatást. Ha az irányelv elkészül, akkor a 6. cikknek vonatkoznia kell mind a mediációban résztvevő felekre, mind pedig a mediátorra. A 9. cikk felállít egy időkorlátot a szabályok kihirdetésére, ez pedig szintén nem előnyös, hiszen a tagállamok hozzáállása között is nagy különbségek vannak. A II. Bizottság mindenesetre nagyobb hírverést szeretne a mediációnak.

5. Jogorvoslat

A Közvetítói eljárás során született ítélet elleni jogorvoslat. Angliában a felek megegyezhetnek, hogy kizárják a jogorvoslati jogok lehetőségét. Hollandiában a feleknek meg kell egyezniük, ha jogorvoslati jogot lehetőségét szeretnék. A jogorvoslati jog szintén korlátozott más államokban is, de máshol a feleknek nincs lehetőségük arra, hogy kizárják vagy alkalmazzák azt. A II. Bizottság javasolta, hogy a jogorvoslati lehetőségeket szűkítsék le: jogi és nem ténybeli alapon lehessen, és semmisség esetén.

the state. Generally these specific Tribunals work well. Commission II sees no problems with these Tribunals and accepted that it was up to the National States to draw up their own rules.

3. Independent Deciders

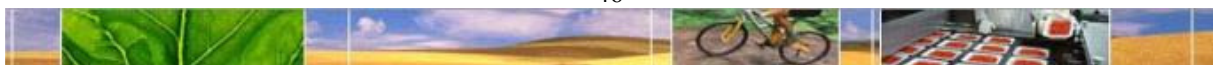
Netherlands and the UK use systems of Independent Deciders (Independent Experts). This is a qualified specialist who can decide an issue. The system is mainly used for rent or valuation disputes.

4. Mediation

Mediation is encouraged in all countries some more than others. A report from China indicated that Mediation was well developed. Commission II did not consider that the Draft Directive (SEC{2004}1314) „on certain aspects of mediation in civil and commercial matters” proposed by the European Commission should be made. There was no need for a more formal structure as mediation, to be successful, must be voluntary and the procedures flexible. It should not be compulsory before a full court hearing. This is not practical and may contravene the fundamental right to go to court (Art. 6 Convention on Human Rights). On the other hand mediation only delays a court hearing. If the directive is to be made then Art. 6 of the directive needs to cover the parties to the mediation as well as the mediator. Art. 9 setting a time limit to enact the rules would not be helpful as there are wide differences in approach by member states. In any event Commission II wished to see more promotion of mediation.

5. Appeals

Appeal from Arbitration Awards. In England parties can agree to have no right of appeal. In the Netherlands the parties have to agree if they want the right of appeal. Appeals were limited in some other countries but no other country had the ability of the parties to include or exclude the right of appeal. Commission II recommended that appeals from arbitration awards should be limited to points of law not fact or for reasons of nullity.

III. Bizottság - Az egyszerűsített kifizetési rendszer bevezetése a tagállami közigazgatási és bírósági rendszerbe

2003-ban az Európai Unió elkészítette a Közös Agrárpolitika (továbbiakban: KAP) fokozatosan bevezetendő fő reformját. 2006-ban a Közösség intézményei megegyeztek a 2007 és 2013 közötti időszak költségvetési perspektíváiról, amely döntő hatással volt a reform egész folyamatára. 2008-ban egy új, középtávú felülvizsgálatát végezték el a KAP-nak („Egészségi Ellenőrzés”), egy felülvizsgálat, melynek célja elsősorban további kiegészítő modulok bevezetése, valamint annak támogatása, hogy a Közös Agrárpolitikán belül a környezettel és energiával kapcsolatos tényezőket is figyelembe vegyék. Ezek alapján, a III. Bizottság megpróbálta kidolgozni a mezőgazdasági közvetlen támogatások reformjának előzetes „mérlegét”. Ennek kapcsán a következő megállapításokra jutottak:

1. Megfigyelve a különböző adminisztratív eljárásokat, melyeket azon tagállamokban alkalmaznak, melyek jelentéseiket előterjesztették, megállapíthatjuk, hogy komplex technikai szabályok tömkelege tárul elénk. Ez jellemzi különösen az alkalmazott szankciókat és az ellenőrzést. Ez az állapot lehet a forrása azon gazdák bizonytalanságának, akik tudatlanságuk következtében megkockáztatják jogaik érvényesítésének sikertelenségét. Ezért a III. Bizottság javasolja, hogy külön figyelmet fordítsanak maximális áttekinthetőséget biztosító jogszabályok megalkotására, olyan közigazgatási eljárásokra, amelyekben részt vesz egy olyan döntéshozó, aki döntését a felek beadványai alapján hozza meg, és végül olyan jogorvoslatokra, amelyek kifejezetten fellelhetők a releváns jogszabályokban.

2. A rugalmasság elvének alkalmazása a KAP eltérő alkalmazásához és sajátos nemzeti értelmezéséhez vezetett. Ez a folyamat tovább erősödött a szövetségi típusú államokban. Kockáztatva a gazdák közötti diszkriminációt, a földrajzi elhelyezkedésük alapján, a III. Bizottság javasolja az Európai Bizottságnak, hogy tartsa fenn a „közös” jelzót a Közös Agrárpolitikában és kerülje azon rendelkezéseket, melyek a KAP túlzott újraállamosítását eredményezi.

3. A III. Bizottság javasolja a kettős szankciórendszer legalitásának további vizsgálatát, melyet a gazdákra vetnek ki, ha az általános jogi előírásokat megszegik, és amely egyben az egyszerűsített támogatási jogosultság csökkenését és/vagy elvesztését is okozza (ne bis in idem).

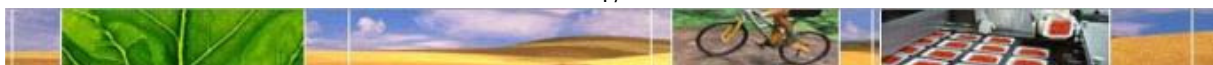
Commission III – The application of the single payment by national administrations and national courts

In 2003, the European Union devised a major reform of the Common Agricultural Policy to be introduced gradually. In 2006, the Community Institutions reached an agreement on the budgetary perspective for 2007 to 2013 which has a decisive impact on this reform process. In 2008, a new mid-term review of the CAP is to occur (the «Health Check»), a review which aims to introduce in particular additional modulation and to encourage the taking into account within the Common Agricultural Policy of environmental and energy-related considerations. In this context, Commission III has tried to draw up a preliminary «balance sheet» of the reform of direct aids for agriculture. It came to the following recommendations:

1. Observation of the different administrative procedures applied in those Member States from which reports have been submitted reveals a raft of complex technical rules. This is the case in particular as regards sanctions and controls. This situation may be a source of insecurity for farmers who, through ignorance, risk failing to assert their rights. Because of this, Commission III recommends that particular attention be paid to drafting legal provisions which ensure a maximum transparency, to administrative procedures which involve a decision-maker deciding on the basis of the submissions of both parties and to judicial remedies being expressly provided for in relevant legal provisions.

2. Application of the principle of flexibility has led to very diverse applications of the CAP and to individual national interpretations. This process has been reinforced in certain countries having a federal-type structure. Given the risk of discrimination between farmers according to their geographical position, Commission III recommends to the European Commission that it maintains the «common» in the Common Agricultural Policy and avoids measures resulting in an excessive renationalisation of the CAP.

3. Commission III recommends that further consideration be given to the legality of double sanctions imposed on farmers for breach of the provisions of general law which also give rise to a reduction and/or loss of single payment rights (ne bis in idem).

4. A Bizottság támogatja az Európai Bizottság azon indítványait, melyek hatással vannak a tagállamok kérelmeire is, és szorgalmazzák, hogy tegyék meg az első lépést a rendelkezések megszegése esetén alkalmazandó szankciók kiszabásának igazságosabb rendszerének megszerkesztésére.

5. A III. Bizottság javasolja, hogy ezen egyesülés tagjai kezdjék meg esetjoguk teljes megismertetését egymással az egyszerűsített támogatási rendszert illetően, és a CEDR Bizottsága vizsgálja ki és javasolja az adminisztratív hatóságok, közigazgatási és egyéb bíróságok döntései adatállományának létrehozását (a döntések pdf formátumú megjelenítése eredeti nyelven) a CEDR tagok számítógépes hálózata által.

4. Commission III welcomes the proposal by the European Commission, reacting to the request of Member States, to make a first move to words a more equitable approach to the imposition of sanctions for breach of cross-compliance measures.

5. Commission III recommends that the members of this association engage in the maximum exchange of caselaw on the single payment regime and that the Board of the CEDR investigate and encourage the formation of a database of decisions of administrative authorities, administrative and other courts (including pdfs of decisions in the original language and a single standard form cover sheet) supported by a network of CEDR members.

